

OPINNÄYTETYÖ

Yhteisöllisen Oppilashuollon tehostaminen Koivuhaan alakoulussa

Mari Virta-Lupala

Yhteisöpedagogi

(210op)

Arvioitavaksi jättämisaika

2/2024

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi (AMK), Järjestö - ja nuorisotyö

Tekijät: Mari Virta-Lupala
Opinnäytetyön nimi: Yhteisöllisen oppilashuollon tehostaminen Koivuhaan alakoulussa
Sivumäärä: 52 ja 3 liitesivua
Työn ohjaaja(t): Tarja Jukkala
Työn tilaaja(t): Koivuhaan alakoulu Parainen

Tämän opinnäytetyön tilaajana on Paraisten suomenkielinen alakoululu, Koivuhaka. Tilauksen tarve lähti keskustelusta koulun erityisopettajan kanssa oppilaiden lisääntyvistä ongelmista koulussa. Tilaajan toiveesta lähdettiin selvittämään oppilashuoltoon mahdollisia parannuksia. Parannuksia toivottiin erityisesti yhteisölliseen oppilashuoltoon, johon toiminnalliseen osaan kuuluvat koko koulun henkilökunta. Kehittämistyö oli tarkoitus tehdä jo olemassa olevin resurssein.

Opinnäytetyö on ajankohtainen, koska oppilailla on ollut viime vuosina yhä enenemässä määrin ongelmia, joihin koulujen henkilökunta tulisi vastata. Lasten henkinen huonovointisuus on lisääntynyt rajusti, kuten myös huono käytös ja neuropsykiatriset oireilut. Myöskin kiusaamistapaukset ja lasten yksinäisyys näkyvät koulutyössä.

Kehittämistyössä on mukana koulun henkilökunnasta kuraattori ja terveydenhoitaja, jotka taustoittavat kokemuksillaan kehittämistyötä. Heitä on kumpaakin on teemahaastateltu oppilaiden tilanteesta koulussa. Mukana ovat myös koulunkäynninohjaajien haastattelut, joiden vastausten avulla on pyritty kartoittamaan, voisiko iso ammattiryhmä ohjaajia koulussa kehittää yhteisöllistä oppilashuoltoa tehokkaammaksi.

Kehitystyön tutkimuksissa käytettiin apuna myös havainnointia, lähinnä ohjaajien haastattelukaavakkeiden tulkitsemisessa.

Kehittämistyön tutkimuksessa kävi ilmi, että koulunkäynnin ohjaajat ovat ainakin osaltaan valmiita ottamaan enemmän vastuuta yhteisöllisestä oppilashuollosta sekä he toivovat tehokkaampaa informointia koulun henkilökunnan kesken sekä yhteistyötä, jotta oppilastyö koulussa tehostuisi.

Kehittämistyön tuloksena saatiin kaksi kehittämisideaa, ohjaajien ottaminen mukaan koulukohtaiseen oppilashuoltoryhmään sekä opettajille suunnattujen ”aamunavausten” suuntaamista myös ohjaajille, jotta tiedon kulku olisi esteetöntä. Tutkimustuloksen sivutuotteena tuli mietittäväksi työhyvinvoinnin merkitys yhteisöllisen oppilashuollon hyvään toteutukseen.

Asiasanat: etsi 3-7 asiasanaa osoitteesta <http://finto.fi/ysa/fi/>

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Community Educator ,Bachelor`s Degree NGO and Youth Work

Author: Mari Virta-Lupala
Title: Enhancing communal student care in Koivuhaka primary school
Number of Pages: 52 and 3 attachment pages
Supervisor(s): Tarja Jukkala
Commissioned by: Primary school of Koivuhaka

The thesis is commissioned by Koivuhaka Finnish speaking primary school in Parainen. The need for the commission was originated from a conversation with the school's special education teacher about the increasing problems of students at school. Based on the commissioner's request, we started an investigation of how to improve the student care. Improvements were especially hoped for community-based student care, the functional part of it including the entire school staff. The development work was supposed to be done with already existing resources.

The topic of the thesis is current because in recent years pupils have had more and more problems to which school staff are expected to respond to. Pupils' mental health problems have increased drastically as well as bad behaviour and neuropsychiatric symptoms. Cases of bullying and children's loneliness are also reflected in school work.

Koivuhaka school's counselor and school nurse have been involved in the investigation for the thesis. They have been both interviewed about the situation of students at school by using focused interview method. Thesis also includes interviews with teaching assistants. Answers have been used to map out whether the large group of teaching assistants in the school could develop community-based student care more effectively. Also observation was used as a research method of the thesis, mainly when interpreting interview form's answers of the teaching assistants.

The research for the thesis shows that teaching assistants are at least partially ready to take more responsibility for community-based student care, and they hope for more effective information among the school staff and cooperation.

From the research two ideas for development were obtained: participating teaching assistants in the school's student welfare group and also participating assistants in the morning meetings of the teachers. Aim is to improve the flow of information.

As a by-product of the research result was a question about importance of the well-being at work for the good implementation of the communal student care.

Keywords: write 3-7 English keywords here

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1. JOHDANTO.....	6
2. TILAAJA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	8
2.1. Koivuhaan alakoulu.....	8
2.2. Työ koulunkäynninohjaajana alakoulussa	9
2.3. Tutkimustilauksen synty.....	9
3. TIETOPERUSTA.....	9
3.1 Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat haasteet.....	9
3.2 Lasten haasteet koulussa.....	10
3.3. Osallisuus ja osattomuus yhteiskunnallisina ilmiöinä.....	11
3.4. Oppilashuolto ja sen toimijat.....	13
3.4.1. Oppilashuollon ammattilaiset.....	14
3.4.2. Koulunkäynninohjaajat.....	16
4. KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT.....	16
4.1. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta.....	16
4.2. Tutkimusmenetelmät tässä opinnäytetyössä.....	17
4.3. Laadullinen tutkimus.....	17
4.4. Haastattelut.....	17
4.5. Havainnointi.....	18
4.6. Analyysimenetelmät.....	19

4.7. Tutkimuksen toteutus.....	19
4.7.1. Koulunkäynnin ohjaajien lomakehaastattelut.....	21
4.7.2. Koulukuraattorin haastattelu.....	22
4.7.3 Kouluterveydenhoitajan haastattelu.....	24
5. AINEISTON TULOKSET.....	27
5.1. Koulunkäynnin ohjaajien haastattelu.....	27
5.2. Koulukuraattorin haastattelu.....	39
5.3 Kouluterveydenhoitajan haastattelu.....	40
6 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	41
7 POHDINTA.....	44
7.1 Yhteisöpedagogin kompetenssit.....	44
7.2 Kehittämistyö Koivuhaan koululle.....	45
LÄHTEET.....	48
LIITTEET.....	54

JOHDANTO

Peruskoulu on yksi yhteiskuntamme tärkeimmistä toimijoista. Sitä ja sen toimintaa on arvosteltu ja myös arvostettu koko sen vuosikymmeniä kestäneen historian ajan. Peruskoulun alkuperäinen tarkoitus oli tasoittaa kaikkien lasten mahdollisuutta saada koulutusta tasapuolisesti (Yle 2023).

Peruskoulussa toteutuu yhteisöpedagogin kompetenssit, yhteisöllinen, pedagoginen, yhteiskunnallinen sekä vaikuttamis- ja kehittämisosaaminen. Peruskouluissa toimivat yhteisöpedagogit pystyvät siis työskentelemään kaikilla omilla ammattiin liittyvillä kompetenssialueillaan. Tässä kehittämistyössä kulkevat nämä kompetenssit mukana kehittämistyön ajureina, vaikkakin kehittämiskohteena ei ole yhteisöpedagogin työ vaan koulun yhteisöllinen oppilashuolto, johon kuuluu koko koulun henkilökunta.

Peruskouluissa pätevän opetuksen lisäksi on otettava paljon muutakin huomioon oppilaiden henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin takaamiseksi. Siksi kouluihin on kehitetty oppilashuolto, joka takaa yksilölle ja yhteisölle turvallisen oppimisympäristön. Tämä oppilashuolto jakaantuu koulussa yksilölliseen ja yhteisölliseen oppilashuoltoon. Kuten voi nimestä arvata, vastaa yksilöllinen oppilashuolto yksittäisen oppilaan tarpeista, kuin taas yhteisöllinen vastaa koko koulun oppilasyhteisön tarpeista yhteisöllisesti. (Opetushallitus 2023.) Yhteisöllinen oppilashuolto koostuu kouluissa koko koulun henkilökunnasta. Se tarkoittaa sitä, että koko koulun yhteisö on vastuussa lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Koulut saavat lain mukaan itse määrittää koulukoh-taisen yhteisöllisen oppilashuollon rakenteen (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2013, §1287/2013).

Opinnäytetyön tilaajana on Koivuhaan alakoulu Paraisilla ja kehittämistyön tarkoituksena on selvittää millä keinoin Koivuhaan alakoulun yhteisöllistä oppilashuoltoa voisi kehittää paremmaksi resursseja lisäämättä? Itse olen toiminut koululla koulunkäynninohjaajan sijaisena eli olen osana yhteisöllistä oppilashuoltoa. Katson, että yhteisöllisen oppilashuollon tarkoitus on

omalta osaltaan lisätä ja pitää yllä koulussa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Siksi sillä on yhteys yhteisöpedagogin kompetensseihin.

Aiheena oppilashuollon tehostaminen on tärkeä ja ajankohtainen kaikissa Suomen peruskouluissa, joissa eletään nyt jonkinlaista ”murroskautta” niin opettamisen kuin muunkin koulun toimintakulttuurin suhteen. Tarvetta peruskoulujen muuttuvaan toimintakulttuuriin, käsitellään ja on käsitelty jo vuosien ajan julkisten keskustelujen kautta ja sitä on myös ruodittu paljon erilaisissa medioissa. Tarvetta on varmasti oppilashuollon kehittämistyölle kaikkiin peruskouluihin mahdollisimman pienillä taloudellisilla resursseilla, ottaen huomioon kouluihin kohdistuvat kiristyvät budjetit Suomen valtion hallinnon taholta.

Koivuhaan koulun oppilailta ja koulun henkilökunnalla ovat samat haasteet ja ongelmat, kuin keskimäärin kaikissa muissakin Suomen alakouluissa tällä hetkellä. Oppilaiden ongelmat ja haasteet ovat koulun henkilökunnan arkipäivää ja niitä ratkotaan päivittäin aina joko yksittäisen tai usean oppilaan kohdalla mitä erilaisimmissa henkilökunta kokoonpanoissa. Kuten muissakin Suomen peruskouluissa oppilaista johtuvat kasvavat haasteet verottavat henkilökunnan voimavaroja päivittäin.

Koivuhaan koulun opettajien ja koulunkäynninohjaajien lisäksi koulussa toimivat joko osaaikaisesti tai kokoaikaisesti joukko muita kasvatuksen ammattilaisia, joista osa on jaettuna muiden kaupungin peruskoulujen kesken. Monesti se johtaa siihen, että yläkoulun tarve kuraattorille tai kouluvalmentajalle nähdään suurempana ja siten se on alakoulujen oppilashuollon työpanoksesta pois. Siksikin olisi hyvä pohtia mahdollisia uusia toimintamalleja, jotta mahdollinen puutos henkilökunnan työpanoksesta vaikuttaisi mahdollisimman vähän koulun arkeen.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on antaa konkreettista kehittämisideaa yhteisöllisen oppilashuoltoon Koivuhaan koulun käyttöön. Sen tarkoitus on löytää ja avata mahdollisia epäkohtia, jotka voivat olla toimivan yhteisöllisen oppilashuollon toimivuuden esteenä ja tuoda esille toimivia ratkaisuja toimivuuden parantamiseksi. Kehittämistyössä kuunnellaan henkilökuntaa ja heidän ajatuksiaan ja otan huomioon heidän omiakin kehittämisideoitansa ja soveltaen niitä kehittämistyön tulokseen.

Kehittämistyö on tärkeä, koska yhteisöllisen oppilashuollon jäsenet ovat koulussa jatkuvien haasteiden edessä ja se lisää henkilökunnan stressiä ja henkistä pahoinvointia. Koulussa työs-

kentely saattaa olla päivittäistä” tulipalojen sammuttelua” ja opetus -ja kasvatustyö saattaa kärsiä näistä ylimääräisistä velvoitteista. Koulutyössä on tärkeintä tunne yhteisöllisyydestä niin henkilökunnan kuin lasten/nuorten keskuudessa. Ammattimainen ja yhtenäinen henkilökunta pystyy takaamaan kaikille turvallisen ja yhteisöllisen työskentelypaikan.

Opinnäytetyössä esitettävät asiat osoitetaan kvalitatiivisin perustein eli asiat selvennetään lukijalle kuvailemalla ja kertomalla. Asioiden kuvantamiskeinona ei siis käytetä diagrammeja tai vastaavia kuvantamiskeinoja. Opinnäytetyö pureutuu aiheeseen haastatteluilla ja havainnoimalla kouluympäristöä.

2. TILAAJA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

2.1. Koivuhaan alakoulu

Tämän opinnäytetyön tilaaja on Koivuhaan alakoulu, joka sijaitsee Paraisilla Turunmaan saaristossa. Koivuhaan koulu on suomenkielinen alakoulu ja siellä opiskelee reilut 300 oppilasta. Henkilökunnassa on 26 opettajaa sekä 12 koulunkäynnin ohjaajaa. Koulussa on myös erityisen tuen pienryhmät sekä valmistavan opetuksen luokka. Koululla toimii myös iltapäiväkerho, joka on tarkoitettu ensimmäisen -ja toisen luokan oppilaille iltapäivähoitopaikaksi. Koulun toiminta-ajatuksena on yhdessä kotien kanssa kasvattaa lapsista sosiaalisesti yhteistyökykyisiä ympäristöstään huolta pitäviä nuoria. (Parainen, Koivuhaan koulu 2019.)

Koulu sijaitsee lähellä Paraisten keskusta-aluetta ja koululla on lähellä monta koulun toimintaa tukevaa kaupungin palvelua, kuten kirjasto, jäähalli ja urheilukentät.

Koska Parainen on saaristo kaupunki, jossa on paljon saaria, niin koulumatkat saattavat olla melko pitkiä lapsilla. Useat lapset kulkevat siis erilaisilla koulukyydeillä. Koulukyyditys on koululle arkipäivää, mutta vaatii kuitenkin henkilökunnalta valppautta sekä myös työtä, jotta lapset pääsevät ajallaan kyydityksiinsä.

Fyysisesti koulu on jakaantunut kahteen osaan, jossa vanhemmassa rakennuksessa on kolmannelta luokasta eteenpäin olevat oppilaat. Kaikilla on kuitenkin yhteinen piha välituntien viettämiseen.

2.2. Työ koulunkäynninohjaajana Koivuhaassa

Kuten johdanto-osassa mainittiin, toimin Koivuhaan alakoululla koulunkäynninohjaajan sijaisuudessa. Tosin en ole vielä pitkää uraa tässä työssä vielä tehnyt, mutta olen ollut kuitenkin koululla vuosien varrella erilaisissa työrooleissa. Olen toiminut Suomen malli kerhojen ohjaajana sekä aikanaan harjoittelijana opiskellessani nuoriso- ja yhteisöohjaajaksi. Eli henkilökunta on jo noista ajoista tullut melko tutuksi. Henkilökunta ei pahemmin ole vaihtunut vuosien varrella, mikä kertoo varmaan pitkälti positiivista työpaikan ilmapiiristä.

Toimin pääsääntöisesti pienluokassa, jossa on kolmannen -ja neljännen luokan oppilaita. Kaikilla on oppimisen kanssa vaikeuksia ja usealla heillä löytyy myös jokin neuropsykiatrinen diagnoosi. Luokassamme ei niinkään ole lapsia, joilla olisi vakavia käytöshäiriöitä.

Koulunkäynnin ohjaajan koulutuksena kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto. Tutkinnon saanut henkilö voi työskennellä millä luokka-asteella tahansa, sekä ala -koulujen aamu -ja iltapäivä toiminnassa. (Gradia 2024.)

2.3. Tutkimustilauksen synty

Tilaus tutkimuksesta syntyi keskustelustamme erityisopettajan kanssa, joka tuolloin keskustelumme aikoihin toimi oman erityisopettajan työnsä ohella apulaisrehtorina Koivuhaan koululla. Keskustelussa puitiin sitä, miten hän kokee oppilaiden kasvavat vaikeudet koulussa suurena työmääränä ja monesti myös riittämättömyyttä asian edessä. Haastattelun aikoihin elettiin aikaa, jolloin erilaisia projektiluontoisia työntekijöitä oli mahdollisuus saada valtioavusteisesti koululle. Tuolloin siis tiedettiin, että Koivuhakaan olisi myös tulossa kouluvalmentaja, joka tosin jouduttaisiin jakamaan useamman koulun kesken. Keskustelussa nousi siis esille, löytöisinkö minä asiaan tutkimuksen kautta ratkaisua?

3. TIETOPERUSTA

3.1. Lapsiin ja nuoriin heijastuvat haasteet

Viime vuosina olemme saaneet kuulla paljon hälyttäviä uutisointeja lasten ja nuorten henkisestä huonovointisuudesta. Mannerheimin lastensuojeluliiton mukaan lasten ja nuorten ongelmat ovat kasvaneet hälyttävästi. (Mediauutiset 2022.)

Korona pandemia aika on jättänyt jälkeensä paljon henkistä huonovointisuutta ja vaikuttanut myös lapsia eriarvostavasti. Tutkijat pelkäävätkin tuon ajan vaikuttavan jopa negatiivisena sukupolvikokemuksena kauas tulevaisuuteen. (Valtioneuvosto 2020.)

Yhteiskunnan muuttuminen viime vuosina enemmän ja enemmän tietoyhteiskunnaksi on tuonut myös mukanaan paljon negatiivista. Toisin kuin aikanaan kuviteltiin tietotekniikan pelkäämistään helpottavan ihmisten elämää, niin päinvastoin ne ovat lisänneet ihmisille henkistä taakkaa. Digitalisaatio on vienyt useat lapset ja nuoret mennessään ja niiden äärellä vietetään liiankin paljon aikaa. Useasti kavereihin pidetään yhteyttä ainoastaan digitaalisten välineiden kautta ja fyysinen kontakti toiseen voi tapahtua ainoastaan vaikkapa koulussa. Digitaalisten välineiden käyttö saattaa muodostua ongelmaksi ja voidaan puhua jopa riippuvuudesta. Riippuvuus saattaa johtaa eristäytymiseen ja sitä kautta jopa yksinäisyyteen. (Kosola 2020.)

Yksinäisyys on jo valitettavan tavallista Suomessa joka ikäluokassa. Surullista kyllä, myös moni lapsi ja nuori kärsii yksinäisyydestä. Ihmisten vieraantuminen erilaisista yhteiskunnallisista yhteisöistä on kasvanut vauhdilla. Perhe - ja sukuyhteisötkään eivät ole enää niin tiiviitä kuin ennen historiallisesti on aina ollut, joten moni saattaa tuntea itsensä jopa ulkopuoliseksi muusta yhteiskunnasta. Onneksi kuitenkin koulu on vielä paikka, jossa ollaan fyysisesti tekemisessä muiden ihmisten kanssa ja se lievittää monellakin yksinäisyyden tunnetta. (Junttila 2022.)

3.2. Lasten haasteet koulussa

Lasten ja nuorten haasteet näkyvät selvästi ja useasti jopa vahvasti koulutyössä. Koulu on kuin pieni yhteiskunta, joka ottaa ympäröivän yhteiskunnan haasteet vastaan ja yrittää vastata niihin. Kouluissa näkyvät erilaiset yhteiskunnalliset muutokset sekä myös koulu tekee muutoksia, jotka heijastuvat yhteiskuntaan (Sool 2020).

Tulevaisuudessa ehkei enää ole varsinaisia koulurakennuksia, joihin lapset ja nuoret kerätään oppimaan. Opetussuunnitelmat muuttuvat koko ajan henkilökohtaisemmiksi ja erilaiset opetustekniikat tulevat entistä enemmän käyttöön opetuksessa. (Nyyssölä, Kumpulainen 2020.)

Koulumaailman “kestohaasteena” voi mainita kiusaamisen. Toki se on yleistynyt ja raaistunut viime vuosina niin, että koulu saattaa tuntea itsensä jopa “kädettömäksi” ratkoessaan erilaisia lasten ja nuoren välisiä kiusaamistapauksia. Työtä kiusaamisen ehkäisemiseksi ja kiusaamisen lopettamiseksi tehdään jokaisessa Suomen peruskouluissa alati ja päivittäin. Tutkimuksissa on

todennettu, että kiusaaminen pitkälti johtunee osattomuuden tunteesta (Virrankari, Leemann ja Kivimäki 2020).

Kehityksellisiä neuropsykiatrisia häiriöitä diagnosoidaan nykyään enemmän kuin ennen, koska tieto häiriöiden diagnosoimiseen ja hoitamiseen on lisääntynyt. Hoitamattomana tai monesti tiedostetusti hoidettunakin, nämä häiriöt saattavat aiheuttaa oppimisvaikeuksia tai käytöshäiriöitä lapselle ja nuorelle. Haasteet erityislasten kohdalla on melko hyvin tunnistettu kouluissa, mutta koulujen vähenevät resurssit saattavat estää toimimasta mahdollisimman hyvin lapsen näkökulmasta katsottuna. Vaikka monesti erityislapsi saattaa olla yksilöllisen oppilashuollon asiakkaana, on kuitenkin muistettava, että hän on myös yhteisöllisen oppilashuollon kohteena. Muiden joukossa hänenkin on tärkeää osallistua muiden koululaisten tavoin yhteisölliseen toimintaan. (Ruuska 2019.)

Psyykkisesti oireileva lapsi tai nuori koulussa saattaa aiheuttaa yhteisölliselle oppilashuollolle myös ”harmaita hiuksia”. Etenkin, jos oppilaan mahdollinen hoitotasapaino ei ole hoidossa. Lasten ja nuorten psyykkinen oireilu, kuten ahdistuneisuus ja paniikki tilat ovat yleistyneet. Siltikin, vaikka lapsi oireilisi pahastikin, hänen odotetaan suorittavan opintonsa siinä missä muutkin oppilaat. Koulut ja oppilashuolto ovat vielä asiasta ymmällään ja kaipaisivatkin sianmukaista koulutusta ja tukea työlleen. (Pennanen 2022.)

Koulu voi olla paikka, joka auttaa lasta kasvattamaan itselleen hyvää itsetuntoa. Koulu voi myös olla paikka, jossa lapsi saattaa kokea liikaa haasteita ja siksikin voi henkisesti huonosti. Nykyinen linjaus koulutyössä, jossa integroidaan lapset suuriin ryhmiin, saattaa aiheuttaa monelle lapselle ongelmia koulutyössä. Tärkeää olisi kuitenkin koulussa huomata lasten erityistarpeet ja luoda hänen ympärilleen tukiverkko, joka kannustaa häntä oppimaan. Yksilökohtaisella oppilashuollolla on tärkeä rooli auttaa apua tarvitsevaa lasta löytämään, vaikka koulun ulkopuolelta, apua vaikeuksiinsa. (Talala 2019.)

3.3. Osallisuus ja osattomuus yhteiskunnallisena ilmiönä

Osallisuus ja osattomuus ovat yhteiskunnallisesti tällä vuosikymmenellä suurimpia haasteita. Osattomuuden tunne ei ole vain yhden ikäluokan kokemus, vaan osattomuus haastaa melkeinpä kaikkia ikäpolvia lapsesta vanhukseen. Pahimmillaan osattomuuden tunne voi johtaa yhteiskunnasta syrjäytymiseen ja syrjäytyminen on kohtalokasta kaikissa ikäryhmissä.

Jotta osattomuutta ja syrjäytymistä ei tapahtuisi, on yhteiskunnan panostettava yhteisöllisyyden kasvattamiseen ja ylläpitämiseen. Yhteiskunnassa, jossa vaalitaan osallisuutta, pidetään huolta kanssaihmisistä tai ainakin oletetaan niin tapahtuvan. Osallisuuden mielletään tuovan yhteiskuntaan hyvinvointia, nimenomaan niin, että ihmiset yhdessä toimivat kehittääkseen omaa yhteisöään. Onkin todettu, ettei esimerkiksi ammattilaiset korvaa sitä osallisuustyötä, mitä yksilöt yhdessä pystyvät tekemään. (Gothoni, Hyväri, Kolkka, Vuokila-Oikkonen 2016,19.)

Koulu on kuin tietynlainen sulattamo, jossa kaikenlainen oppilasmateriaali pyritään jalostamaan niin, että kaikilla olisi samanlaiset opit saatu koulusta, kun aikanaan sen jättävät jälkeensä. Aina tehtävä ei ole helppo ja kuten aiemmin todettiin, tehtävä käy koko ajan vaikeammaksi kaikkien haasteiden keskellä. Jotta tehtävä onnistuisi mahdollisimman hyvin, niin koulun on muistettava koko ajan pitää toiminnassaan yllä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Lapsi voi kasvaa osalliseksi aikuiseksi vain, jos heidän kasvatuksensa ohjaa siihen. He tarvitsevat siihen aikuisen tukea, huolenpitoa ja ennen kaikkea aktiivisen aikuisen roolia. Tunne siitä, että on osallinen jossakin, johtaa sitoutumiseen ja estää syrjäytymistä. (Nurmi, Rantala, 2011,7.)

Koulu ei koostu pelkästään lapsista ja nuorista ja heidän tarpeistaan osallisuuteen ja yhteisöllisyyden tunteeseen. Koulu on myös aikuisten ihmisten työpaikka ja sitä kautta heidänkin yhteinen työyhteisönsä. Jotta lapsilla olisi turvallinen ja osallistava yhteisö tukenaan, on myös työyhteisön oltava toimiva ja ”yhteiseen hiileen” puhaltava. Työyhteisön on siis nähtävä yhteinen päämäärä työssään ja saavuttaa paras mahdollinen ”tiimi”, joka tukee sen jokaista jäsentä työssään. (Gothoni, Hyväri, Kolkka, Vuokila-Oikkonen 2016,163.)

Koska työpaikkana koulusta on muodostunut viime vuosina hyvinkin tuulinen paikka, johtuen joidenkin lasten ja nuorten henkisestä huonovointisuudesta, on siitä saattanut tulla joillekin hyvinkin raskas paikka työskennellä. Vaatimukset työntekijää kohtaan ovat kasvaneet ja moni saattaa uupua työnsä alle. Tämän vuoksi yhteisöllisyyden tunne henkilökunnan kesken on hyvin tärkeää, koska monesti se saattaa olla raskaassa työssä se pinnalla pitävä asia. Vertaistuen voima on kiistaton, kokemusten vaihtaminen ja avun saaminen toiselta ovat henkisesti kannustavia. (Nurmi, Rantala 2011, 163–168.)

3.4. Oppilashuolto ja sen toimijat

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan jokaiselle oppilaalle on taattava maksutta oppilashuolto, jotta hän pystyy toteuttamaan opintonsa parhaalla mahdollisella tavalla. Tämä laki ulottuu esiopetuksesta niin ammatilliseen/lukio koulutukseen asti. Kunnissa oppilashuollon suunnittelusta vastaa oppilashuollon ohjausryhmä. Ohjausryhmä saattaa olla useamman kunnan kanssa jaettuna. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2013, §1287/2013.)

Opetuksen järjestäjän on koottava sellainen kokoonpano yhdessä opetus-, sosiaali- ja terveystoimen kanssa, että oppilashuolto kykenee toimimaan mahdollisimman parhaalla tavalla. Oppilaalla ja hänen huoltajallaan tulee olla tietoa niin yhteisöllisen kuin yksilöllisen oppilashuollon mahdollisuuksista. Yhteisöllisen oppilashuollon voidaan sanoa olevan myös ennaltaehkäisevää oppilashuoltoa. (Hakalehto 2015,134.)

Koulujen oppilashuolto kuuluu peruspalveluihin, jolla turvataan lasten ja nuorten psyykinen, fyysinen ja sosiaalinen hyvinvointi koulussa. Tärkeää työssä on myös vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö. Tehtävänä on puuttua mahdollisimman varhain mahdollisiin yksilöön tai koulu-yhteisöön liittyviin ongelmiin. (Hietanen –Peltola, Laitinen, Autio, ja Palmqvist 2018,9.)

Oppilashuolto jaetaan yhteisölliseen sekä yksilölliseen oppilashuoltoon, joista kumpikin pyrkii ennaltaehkäisevään toimintaan oppilaan /oppilaiden kohdalla. Yksilöllinen oppilashuolto tosin toimii myös tarvittaessa myös korjaavana toimijana. Yksilökohtaisessa oppilashuollossa toimii ammatillinen asiantuntijaryhmä ja lapsen ja vanhempien kohdalla toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. Yksilökohtaisen oppilashuollon jäsenet muodostuvat moniammatillisista jäsenistä ja he kokoontuvat tapauskohtaisesti. Tärkeimpänä tavoitteena on oppilaan hyvinvointi niin, että oppilaan opinnot pystytään turvaamaan. (Hietanen, Peltola, Laitinen, Autio ja Palmqvist 2018,9–10.)

Yhteisöllisessä oppilashuollossa on mukana koko koulun henkilökunta ja sen tehtävänä on taata kaikkien koululaisten henkinen ja fyysinen hyvinvointi ja turvallisuus. Sen toiminta on tähtää koko koulun yhteisölliseen toimintaan sekä edistää koulun ja kodin tiivistä yhteistyötä oppilaan eduksi. (Hietanen, Peltola, Laitinen, Autio ja Palmqvist 2018, 9–10.)

Koulun koulukohtainen yhteisöllinen oppilastyöryhmä on monialainen ja siihen kuuluvat edustajat ovat paikallisesti sovittuja. Yleisesti siihen kuuluvat oppilaat huoltajat (huoltajien edustajat), rehtori, opettaja(erityisopettaja), kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja, koululääkäri sekä

muut kutsutut ammattilaiset. Työryhmään voidaan kutsua myös mm koulun koulunkäynnin ohjaajat, koulun nuorisotyöntekijät tai vaikkapa koulun siistijä. Kaikilla ryhmään tulevilla jäsenillä on jotain annettavaa koulun yhteisöllisen ja osallistavan toiminnan mahdollistamiseksi. (Hietanen, Peltola, Laitinen, Autio ja Palmqvist 2018, 15–18.)

Koivuhaan koulun koulukohtaiseen yhteisölliseen oppilashuoltoryhmään (KOR) kuuluvat, rehtori, vararehtori, erityisopettaja, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori, oppilaskunnan ohjaava opettaja, oppilaskunnan oppilasjäsen sekä koti – ja kouluyhdistyksen puheenjohtaja. Tarvittaessa mukaan kutsutaan yhteistyökumppaneita, kuten vaikkapa poliisi, nuorisotyö, seurakunta ja kaupungin ennaltaehkäisevä lastensuojelu. (Koivuhaan koulu 2023.)

Koskapa opetuksen järjestäjä saa itse päättää yhdessä oppilashuollon palveluja tuottajien kanssa oppilashuollon kokoonpanosta, voidaan kuka tahansa koulussa työskentelevä tulla kutsutuksi koulukohtaiseen yhteisöllisiin oppilashuoltokokouksiin. (Oppilas – ja opiskelijahuoltolaki 2013, §4.) Vaikkakin jokin ammattiryhmä ei tulisi kutsutuksi koulukohtaisen yhteisöllisen oppilashuollon kokouksiin, osallistuvat he kuitenkin muuten toiminnallisesti yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

3.4.1. Oppilashuollon ammattilaiset

Koulun henkilökunta saattaa näinä päivinä koostua useasta eri ammattiryhmästä, yhteisenä tekijänä erilaisissa työtehtävissä on kuitenkin pyrkiä oppilaiden kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin niin koulussa kuin oppilaiden kotonakin.

Koulussa opettajien lisäksi työskenteleviin ammattilaisiin on jo vuosikymmeniä kuulunut koulunkäynnin ohjaajat, kuraattorit, kouluterveydenhoitajat, koululääkärit sekä koulupsykologit. Uutta jalansijaa koulutyössä ovat myös ottaneet ja ehkäpä tulevaisuudessa tulevat ottamaan vahvemmin nuorisotyöntekijät. Heitä voi kohdata koulussa erilaisilla ammattinimikkeillä, kuten kouluvalmentaja, koulu nuoriso-ohjaaja tai vaikkapa kasvatusohjaaja.

Nuorisotyötä kouluissa saattavat hallinnoida itse koulut, kuin kunnan nuorisotyökin. Koulun hallinnoivaa nuorisotyötä ei voida verrata vaikkapa kunnalliseen nuorisotyöhön, joka on enemmän yhteyksissä nuorten vapaa-aikaan. Kouluissa nuorisotyön rooli on kuitenkin enemmän olla oppilashuollon osana. (Kolehmainen, Lehtinen 2014,13–14.)

Nuorisotyön tekemisen itsetarkoitus on lisätä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä nuorten keskuuteen ja sitä tehtävää nuorisotyö tekee myös kouluissa. Kouluissa nuorisotyöntekijän ehkä yksi tärkeimmistä taidoista on myönteinen suhtautuminen oppilaaseen, nähden hänen voimavaransa silloinkin, kun ehkä muu koulun henkilökunta ei sitä pysty näkemään. (Nuorisotutkimusseura Ry 2021.) Oppilasta ei aina pystytä tukemaan koulussa pelkästään keinoilla, jotka parantaisivat pelkästään oppilaan oppimistulosta, esimerkiksi lisäopetuksen antaminen. Oppilaiden ongelmien takana olevat syyt voivat olla vaikka sosiaalisia, jolloin tarvitaan kuuntelijaa ja opastajaa keinoilla, joihin vaikkapa opettajalla tai kouluterveydenhoitajalla ei ole aina aikaa tai resursseja. Erilaiset tilanteet voivat oppilaan osalta vaativat nopeaa reagointia ja nuorisotyöntekijät ovat ehkä helpoiten saavutettavissa tällaisissa tapauksissa. (Pohjola 2010.)

Koulussa sosiaalityötä tekee kuraattori, jonka tehtävänä on ennaltaehkäistä sekä ratkoa lasten ja nuorten jo olemassa olevia sosiaalisia vaikeuksia. Ennaltaehkäisevää työtä saattaa olla vaikkapa osallistuminen oppitunteihin ja niiden seuraaminen. Suorana toimintana voisi kuvata, vaikka riitojen ratkaisemisen välitunneilla. Kuraattorin tehtävänä koulussa on tukea koulun yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Jotta kuraattorin työ koulussa onnistuisi kiitettävästi, tulee hänen verkostoitua mahdollisimman hyvin muiden oppilashuollon ammattilasten kanssa. Verkostoitumisen lähtökohtana on tiedon mahdollisimman hyvä ja nopea kulku, jotta tukitoimet lapselle ja nuorelle olisi nopeat ja riittävät. Kuraattorin työtä voisi kuvailla psykososiaaliseksi työksi, koska hän tekee työtä suurimmaksi osaksi terapeutillisella otteella, lasta tai nuorta kuunnellen ja keskustellen tämän kanssa. (Wallin 2011,9–93.)

Kouluterveydenhoitaja toimii koulussa lakisääteisesti kuten myös koulukuraattori. Terveystenhoitajan työhön kuuluu yhtenä osana lasten ja nuorten terveydentilan seuranta yhdessä koululääkärin kanssa määräaikaikaisilla terveystarkastuksilla. Terveystarkastuksilla pyritään seuraamaan oppilaan niin henkistä kuin fyysistä kehitystä hänen kasvussaan. Terveystenhoitaja osallistuu myös kiinteästi yksilö- ja yhteisölliseen oppilashuoltoon. Pääsääntöisesti nämä oppilashuollon kokoukset ovat moniammatillisia ja terveydenhoitaja tekee muutoinkin työtä tiukasti verkostoituneena muiden koulutyöhön nivoutuneiden ammattilaisten kanssa. Tärkeintä kuitenkin terveydenhoitajan työssä koulussa on olla matalan kynnyksen paikkana oppilaille, niin pientä hoitoa vaativissa haavan laastaroinneissa kuin olla kuuntelevana aikuisena lasten murheissa. (THL kouluterveydenhuolto 2023.)

Koulupsykologi on koulussa yhtenä ammattilaisena, joka ei toimi pedagogisena osaajana, vaan ennemminkin kuten aiemmin luettelemat ammattilaiset, kuraattori, terveydenhoitaja tai nuorisotyöntekijä, oppilaan oppilashuollollisissa tehtävissä. Koulupsykologi toimii kylläkin oppimisenkin tukena, mutta hänen työtehtäviinsä kuuluu oppilaan kokonaisvaltaisempi tukeminen ja ymmärtäminen. Kuten kuraattori ja terveydenhoitaja, tekee hän myös yhteistyötä oppilaan vanhempien kanssa. Koulussa psykologin on muutenkin helpompi tavoittaa lapsia ja nuoria ja nähdä heidän tarpeitaan, kuin vaikkapa koulun ulkopuolisessa maailmassa. (Raninen, Takalo 2007, 42.)

3.4.2 Koulunkäynninohjaajat

Koulunkäynninohjaajan työssä ohjataan oppilasta oppimiseen, turvaten kuitenkin oppilaan itsenäinen työskentely omatoimisesti. Ohjaaja ei siis saa suorittaa opiskelua oppilaan puolesta. Ohjaajan tulee olla työssään paitsi vastuullinen ja häneltä edellytetään myös taitoa tehdä vuorovaikutteisesti työtä kaikenlaisten lasten ja aikuisten kanssa. Näin kerrotaan koulunkäynnin ohjaajan työstä Koulunkäynnin ohjaajan käsikirjassa. (Hiltunen, Hyytiäinen, Lidroos, Matero 2017,24.) Vaikkakin opettajan tehtävänä on luokassa pedagogisen koulutuksen saaneena ammattilaisena vastata niin kurinpidosta kuin opetuksestakin, on koulunkäynnin ohjaajan työ vahvistaa omalla työllään opettajan työtä. Parhaimmassa tapauksessa niin opettaja kuin ohjaaja tukevat toinen toistansa työtä saumattomasti. Kummallakin on kuitenkin omassa tehtävässään sama päämäärä, saada oppilaalle mahdollisimman hyvä oppimistulos, joka vastaisi hänen oppimistasoaan. (Seure 2023.)

4. KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

4.1. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta

Tutkimuksellisen kehittämistoiminnan tarkoitus on vastata yritysten ja organisaatioiden tarpeisiin kehittää toimintaansa ajan vaatimusten mukaiseksi. Tutkimukselliseen kehittämistoimintaan kuuluu ongelmien ratkaisuja käytännön tasolla sekä uusien ajatusten ja ideoiden vieminen käytännön tasolle. (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2009, s.19.) Kehittämistoiminnalla tulee olla

aina tavoite, jota kohti tutkimusta ruvetaan työstämään. Tavoitteena on jonkin jo aiemmin kehitetyn asian parantaminen tai täysin uuden asian luominen korvaamaan vanha käytäntö. (Toikko, Rantanen 2009.)

Kehittämistyössä on erilaisia vaiheita sen jälkeen, kun päätös on tehty prosessin aloittamisesta ja sen tarpeellisuudesta. Toisena vaiheena on prosessin analysointi, jossa pohditaan ja arvioidaan prosessin tarpeellisuutta ja mahdollista prosessin kulkua. Tämä vaihe johtaa suunnitteluun ja lopulta toteutukseen, jota vielä lopuksi arvioidaan. (Työturvallisuuskeskus 2023.)

4.2. Tutkimusmenetelmät tässä opinnäytetyössä

Aineiston hankintamenetelmänä tässä opinnäytetyössä käytetään havainnointia sekä kahta erilaista haastattelumuotoa, lomakehaastattelua eli strukturoituja haastattelua, sekä puolistrukturoituja haastatteluita. Tutkimusmenetelmänä on laadullinen tutkimus.

4.3. Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus on yksi tutkimusmenetelmä tieteellisessä tutkimuksessa. Puhutaan myös kvalitatiivisesta tutkimuksesta. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään hahmottamaan tutkittavan ominaisuuksia ja laatua. Tärkeää on ymmärtää tutkimuksen merkitystä kokonaisuudessaan ja sen vaikuttavuudessaan. (Koppa 2021a.)

Laadullisessa tutkimuksessa ollaan vuorovaikutuksessa tutkittavien kanssa. Aineisto, joka saadaan tutkittavilta henkilöiltä haastatteluiden tai toiminnan seuraamisena litteroidaan ja analysoidaan. Tutkimusten analyysissa on tärkeää, että tutkijan omat mielipiteet ja kaikenlaiset mahdolliset ennakkoluulot näkyvät myös tutkimuksen tekstissä, koska tutkija on osa analyysia ja se tekee tutkimuksesta läpinäkyvämmän. (SEAMK- verkkolehti 2023.)

4.4. Haastattelut

Haastattelu on menetelmä hankkia aineistoa, jossa haastateltava sekä haastattelija ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja näin kummatkin vaikuttavat haastattelun tuotokseen. Vuorovaikutus asteet voivat vaihdella erilaisten haastattelutapojen mukaisesti. (Koppa 2021b.)

Haastattelun erottaa muista vuorovaikutustilanteista se, että haastattelu on aina ennalta suunniteltua ja sen ohjaa ja aloittaa haastattelija. Haastattelussa haastattelijan rooli, on ylläpitää haastateltavan motivaatiota ja halua vastata haastattelijan kysymyksiin. Haastattelijan pitää tietää

oma roolinsa haastattelijana ja näin ollen pitää tilanteessa ”langat käsissään”. Tärkeä asia on myös ymmärtää, että haastattelussa käsiteltävät asiat tulee käsitellä luottamuksella. (Saaranen-Kauppinen, Puusniekka 2006.)

Erilaisia haastattelutyyppejä on useita. Haastattelut voivat olla avoimia haastatteluja, strukturoimattomia, jossa haastattelija ja haastateltava lähes keskustelevat keskenään, mutta aihe on kuitenkin rajattua. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat tarkkarajaisempia ja kysymykset etukäteen mietittyjä, mutta kysyjä voi vaikka vaihdella kysymysten järjestystä tai jättää jopa joitakin kysymyksiä kysymättä. Strukturoidussa haastattelussa käytetään lomakkeita ja kysymykset ovat myös ennalta pohdittuja, mutta tarkkarajaisia. (Koppa 2021b.)

Puolistrukturoidussa haastattelussa eli teema haastattelussa on ainoana tärkeänä seikkana se, että haastattelu tapahtuu vain teeman aiheen mukaisesti, eikä rönsyile vaikkakin haastattelu ei muuten ole kovinkaan tarkka ennalta laadittujen kysymysten suhteen. Haastateltavan tulee olla hyvin tietoinen käsiteltävästä aiheesta. (Saaranen-Kauppinen, Puusniekka 2006.)

Ryhmähaastattelussa on nimensä mukaisesti mukana useampi haastateltava, normaalisti 6-12 henkilöä. Tässä haastattelumuodossa haastattelija pyrkii pitämään teemakeskustelun aiheessa kiinni, jotta haastattelutilanne ei lähtisi liiaksi elämään ja rönsyilemään. Ryhmähaastattelun etuna saattaa myös olla, että tieto saattaa olla ”syväluotaavampaa” kuin yksilöhaastattelussa. (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2009, 42.)

4.5. Havainnointi

Toimintaympäristön havainnointi on hyvä tapa tutkia ja tarkkailla ja tehdä johtopäätöksiä. Havainnoinnissa voidaan sivusta tarkkailla toimintaa ja pitää siitä päiväkirjaa. Havainnoinnin kautta voidaan vaikkapa saada ideoita toiminnan laadun parantamiseksi. (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti, 2009, 42–43.)

Havainnointia voidaan käyttää tutkimuksissa, kun tutkittavasta kohteesta ei ole vielä erityisesti tietoa ja haluttaisiin luoda tutkittaville henkilöille teemahaastatteluja. Ensin on hyvä havainnoida ihmisiä ja heidän ympäristöään, jotta pystyy mieltämään mitä heiltä kysyisi. (Muotia 2022.) Tässä opinnäytetyössä havainnointi tapahtuu hyvin yleisellä tasolla, jotta mitkään koulu koskevat tietosuoja- ja salassapitovelvoitteet eivät ylittyisi. Kaikkia henkilöitä käsitellään tässä opinnäytetyössä ammattilaisena ja siinä roolissa.

4.6 Analyysimenetelmät

Aineiston analyysi teemahaastattelussa voidaan tehdä aineistolähtöisesti tai teorialähtöisesti. Analyysissä voidaan käydä läpi, onko vastauksissa joitakin ristiriitaisuuksia toisiinsa nähden, positiivisuutta, negatiivisuutta, yhtäläisyyksiä tai vaikka yhtäläistä juonta. (Muotio 2022.)

Tässä kehittämistyössä aineiston analyysi tehdään kvalitatiivisin perustein, kuten useasti humanistisen aineiston analyysissa. Analyysin tekemisessä ei ole tiettyä kaavaa, mutta aineistoa tulisi käsitellä ja tulkita jo tiedossa olevan teorian sekä oman ajattelun avulla. Analyysissa on tärkeää kuvailla millä tavalla on päästy tiettyyn lopputulemaan. (Gunther, Hasanen, Juhila 2024.)

Aineiston analyysissa on otettava huomioon tutkimuksen eettisyys ja tutkimukseen osallistuvien henkilöiden tietosuoja. Tutkimukseen osallistujat voidaan pseudonymisoida tai anonymisoida. Pseudomisoidamalla tutkimukseen osallistujista, ei annata julkisuuteen henkilöiden henkilötietoja, mutta ne voi tulla tarpeen mukaan julkisiksi lisätietojen avulla. Näihin tapauksiin sovelletaan tietosuojalakia. Anonymisoiduissa tapauksissa taas ei tarvitse tulkita tietosuojalakia, koska tutkimukseen osallistujien henkilöllisyys ei voi tulla mitenkään esille analyysissa. (Koppa 2021c.)

Tässä kehittämistyössä käytettävät tutkimusmuodot haastattelut sekä havainnoinnit analysoidaan samoilla keinoilla, litteroimalla sekä analysoimalla tulokset. Tärkeää on pitää mielessä alkuperäiset kysymykset ja pysyä koko analyysin ajan tiettyssä johtoajatuksessa vertaillaan eri kysymysten vastauksia toisiinsa. (Muotio 2022b.)

4.7. Tutkimuksen toteutus

Ajatus kehittämistyöhön lähti syksyllä 2023 keskustelusta Koivuhaan koululla toimivan erityisopettajan kanssa koulun oppilaiden vaikeuksista ja heille annattavista avuista vaikeuksista pääsemiseksi.

Kehittämistyön aloitin teoria aineistoon tutustumalla. Teoriasta etsin tietoa eri käsitteistä, kuten oppilashuolto ja erityisesti yhteisöllinen oppilashuolto. Aineistoa etsin eri kirjallisuus lähteistä sekä verkkojulkaisulähteistä. Aineistoa hain yleisellä tasolla, kuten myös paikallisella tasolla.

Paikallisen tason tietoa löytyi enimmäkseen erilaisista verkkojulkaisuista, jotka koskivat Koivuhaan koulun toimintaympäristöä. Tätä aineistoa analysoiden tein tulevalle kehittämistyölle teoriapohja, johon voitiin kytkeä kaikki tuleva tutkittava tieto.

Seuraavana mietin, miten rajataan aihetta ja ketkä voisivat olla tutkimuksessa mukana, jotta mahdollinen tiedon keruu kehittämistyön tueksi voitaisiin tehdä? Mietinnässä oli myös, keihin henkilöihin tutkimus tultaisiin rajaamaan? Ketkä olisivat ne yhteisöllisen oppilashuollon jäsenet, joita kehittämistyö tulisi koskettamaan? Päädyin kuraattorin ja terveydenhoitajan haastatteluihin, koska heillä on vankka asema oppilashuollossa. Koulunkäynninohjaajiin taas päädyin siksi, että vaikka he toiminnallisesti kuuluvatkin yhteisölliseen oppilashuoltoon, niin nimenomaan Koivuhaan koululla heillä ei ole asemaa koulukohtaisessa yhteisöllisessä oppilashuollossa, vaikkakin se lain mukaan olisi heille mahdollista.

Aineiston keräämiskeinoiksi suunnittelin olevan teemahaastatteluita sekä työympäristön havainnoinnin. Pääpainon aineiston keruulle laitoin kuitenkin haastatelluille. Ensimmäisessä suunnitelmassa haastatteluja tulisi olemaan kolme, joista yksi olisi ollut ryhmähaastattelu useamman oppilashuollon jäsenen kanssa. Tämä haastattelu ei valitettavasti toteutunut.

Suunnittelin osalle haastateltavia kysymyksiä lomakehaastatteluihin sekä yksilöhaastatteluihin. Lomakehaastattelut suunnittelin koulunkäynnin ohjaajille pääasiallisesti monivalintalomakkeina, joihin kuitenkin sai kirjoittaa omia ajatuksiaan. Yksilöhaastatteluihin kuraattorille ja kouluterveydenhoitajalle laadin eri kysymykset kuin ohjaajille. Kuraattorin ja terveydenhoitajan haastattelut suunnittelin laadullisiksi haastatteluiksi, jossa haastateltavat saisivat vastata kysymyksiin hyvinkin laveasti.

Koulunkäynninohjaajille jaoin kyselykaavakkeet marraskuussa 2023 ja heidän kanssaan sovittiin vastausten anonymiteetistä. Vastauslomakkeet sovittiin jätettäväksi tiettyyn paikkaan, jotta vastaajan henkilöllisyys ei minulle selviäisi. Muutama ohjaaja palautti kuitenkin lomakkeensa suoraan minulle. Kouluterveydenhoitajan sekä koulukuraattorin haastattelut äänitin ja litteroin analyysia varten.

Haastattelujen analysoimisessa pyrin jakamaan vastaukset erilaisiin teemoihin, vaikkakin kysymykset olivat hyvinkin erilaisia ja toisistaan poikkeavia. Kuraattorin ja terveydenhoitajan haastatteluilla pyrin saamaan taustoitusta yhteisöllisen oppilashuollon tilanteeseen Koivuhaan koululla, kun taas ohjaajien haastatteluilla pyrin löytämään avainta itse toiminnan tehostamisen

suhteen. Toki myös heidän kysymyksissään kartoitettiin olemassa olevaa tilannetta, mutta heettiin myös konkreettisempaa ja toiminnallisempaa lähestymistapaa oppilashuollon kehittämiseksi. Koulunkäynnin ohjaajia on koulussa tällä hetkellä 24 henkilöä. Kyselykaavakkeita vastattuna takaisin tuli 10 kaavaketta. Vastausprosenttina kaavakkeiden palautuksille oli siis 41 %. Kun aineisto oli kerätty ja analysoitu, hävitin alkuperäiset aineistot: haastattelupaperit, äänitallenteet sekä litteroinnit asianmukaisesti.

4.7.1. Koulunkäynnin ohjaajien lomakehaastattelut

Haastattelulomake alkoi kysymyksellä, onko ohjaaja huolestunut joistakin oppilaista koulussa? Vastausvaihtoehtoja oli kolme, jotka jokainen kuvasi huolestumisen määrää. Vahvin huolestumisen muoto oli kuvattu niin, että ohjaaja olisi erittäin huolestunut jostain oppilaasta. Ääri vaihtoehtona oli, ettei ohjaaja olisi lainkaan huolestunut.

Toisessa kysymyksessä pohdittiin, tunteeko ohjaaja, että koulun sisäinen informointi mm. erilaisista ikävistä tapahtumista kuten kiusaamistilanteista tavoittaa ohjaajan itse, sekä hänen työ-kaverinsa? Eli onko ohjaajalla tunnetta siitä, että informointi toimisi joustavasti ja tehokkaasti? Tähänkin kysymykseen oli annettu kolme vastausvaihtoehtoa.

Kolmannessa kysymyskohdassa lähestyttiin jo opinnäytetyön aihetta, yhteisöllistä oppilashuoltoa. Kysymyksessä pohdittiin, haluaisiko ohjaaja olla vahvemmin mukana yhteisöllisen oppilashuollon toiminnassa, jopa koulukohtaisessa oppilashuoltotoiminnassa, vaikka se vaatisi häneltä enemmän työpanosta? Myös mahdollisesti vastuu saattaisi lisääntyä ohjaajan työssä. Vastausvaihtoehtona oli kaksi kohtaa, joista toisessa vaihtoehdossa koetaan tarvetta osallistua vahvemmin ja toisessa ei koeta tarvetta moiseen.

Neljännessä kysymyksessä pohdittiin, pitäisikö koulun sisällä vahvistaa kahden ammattiryhmän (opettajat/ohjaajat) yhteistyötä, jotta yhteisöllinen oppilashuolto tehostuisi? Vaihtoehtoina oli kaksi, joissa toisessa todennettiin yhteistyön jo toimivan ja toisessa toivottiin yhteistyön lisääntyvän.

Viidennessä kysymyskohdassa tiedusteltiin, olisiko ohjaajalla itsellään ideoita yhteisöllisen oppilashuollon tehostamiseksi. Tähän kysymykseen haettiin selkeää ja suoraa vastausta, joko ohjaajalla olisi tai ei olisi. Tässä kysymyksessä pyydettiin myös esittämään mahdolliset ideat erikseen siihen varatulle kohdalle.

Kuudennessa kysymyksessä haluttiin tiedustella, kokeeko ohjaaja pystyvänsä vaikuttamaan lasten/nuorten elämään. Vastausvaihtoehtoina olivat ääripäät, en valitettavasti pysty ja kyllä pystyn vaikuttamaan.

Seitsemännessä kysymyksessä pohditaan, kokeeko ohjaaja tarvitsevansa lisää koulutusta ja tietoa, jotta pystyisi paremmin edistämään oppilaiden hyvinvointia koulussa? Tarvetta koulutukseen vaikkapa neuropsykiatrisiin häiriöihin tai käytöshäiriöihin? Vastausvaihtoehtoina olivat, ettei ohjaaja ottaisi mielellään vastaan lisäkoulutusta tai ettei koe tarvitsevansa sitä.

Kahdeksannessa ja viimeisessä kysymyksessä kysellään ohjaajien mielipidettä siitä, että kokevatko he saavansa lapsilta arvostusta niin, että pystyvät vaikuttamaan heihin kasvatuksellisesti? Vastausvaihtoehtoina oli kaksi, ohjaajat kokevat saavansa arvostusta tai eivät koe sitä saavansa.

4.7.2. Koulukuraattorin haastattelu

Koivuhaan koulun kuraattorin haastattelu taltioitiin 15.11.2023 äänittämällä. Äänittämisen jälkeen taltiointi litterointiin ja lopulta referointiin teemahaastattelun mallia käyttäen. Haastattelun aiheena on yhteisöllinen oppilashuolto.

Haastattelu aloitettiin toteamuksella ja kysymyksellä, että haastateltava on yhteisöllisen oppilashuollon jäsen ja kertoisiko hän omasta työstään kuraattorina?

Kuraattori kertoi olevansa Koivuhaan koululla kahtena päivänä viikossa ja että hän pyrkii olemaan ne päivät koko päivän koululla. Viime aikoina työ on pääsääntöisesti koostunut oppilaiden yksilötapaamisista, vaikka hän kokisi myös yhteisöllisen oppilashuollon olevan kuitenkin tärkeää. Aika ei vaan tunnu riittävän yhteisöllisen oppilashuollon tekemisiin. Ainoastaan nyt toteutuu yhteisöllisen toiminnan tekeminen olemalla mukana välitunneilla. Luokissa kuraattori käy tunnustelemassa luokan ilmapiiriä ja tutkiskelemassa, olisiko siellä mahdollisesti joku oppilas, joka tarvitsisi apua, mutta ei ole ollut vielä kuraattorin kanssa tekemisissä.

Toisena kysymyksenä esitin, onko hän mahdollisesti nykyään enemmän huolestunut lapsista, kuin vaikka viisi vuotta sitten?

Haastateltava ei kuulemma ole ollut kuraattorina niin pitkää aikaa, mutta on kuitenkin toiminut nuorisotyössä, joten kokemusta on lapsista ja nuorista. Hän kokee, että yhä nuoremmilla on

isompia haasteita, sellaisia, joita sen ikäisillä ei aiemmin ole ollut. Sen vuoksi hän onkin pohdinnut, että ennaltaehkäisevä työ olisi lähdettävä aina vaan aikaisemmin, ehkä jo lasten neuvolassa.

Seuraavassa kysymyksessä pohditaan koivuhan koulun yhteisöllistä oppilashuoltoa, tarvittaisiinko kuraattorin mukaan jotain enemmän ja mitä hän kokisi, että tarvittaisiin?

Haastateltava kertoi tehneensä kouluvalmentajan kanssa työnjaon siitä, että haastateltava hoitaisi oppilaiden yksilölliset tapaamiset ja kouluvalmentaja ottaisi koppia yhteisöllisen oppilashuollon tekemisistä. Haasteena kun kuitenkin on ajankäyttö ja erityisesti se, että alakoulussa kouluajat ovat suhteellisen lyhyitä. Kuraattori kokee kuitenkin yhteisöllisen oppilashuollon tärkeäksi ja toteakin sen olevan oppilashuoltolainkin mukaan ensisijainen ja ennaltaehkäisevää toimintaa. Asiakkaiden haasteet ovat myös sen mukaisia, että oppilaalle tulisi varata useimpia käyntejä, harvoin yksi keskustelukerta kuraattorin kanssa riittää. Haastateltava pitää kuitenkin ajanvarauskirjaansa joustavana ja käy hakemassa monesti lapsia luokasta, jos on jäänyt aikaa. Koulu on mahdollistanut tämän joustavan käytännön. Usein joutuu helpompien tapausten kohdalla tekemään siirtoja, jos nopeasti apua tarvitseva lapsi tulee paikalle.

Viimeisessä kysymyksessä pääsemme kysymykseen, mitä hän muuttaisi yhteisöllisessä oppilashuollossa Koivuhaassa?

Kuraattorin mukaan, jos yhteisölliseen satsattaisiin, niin mahdollisesti päästäisiin vähemmällä yksilökeskusteluilla. Paremmin pystyisi ennakoimaan ja huomaamaan että ”hei tuossa on tuollainen oppilas, joka oireilee ja tarvitsee tehdä jotain, ettei tilanne pahene”. Nyt heitä kaikkia on vaikeampi löytää, koska jotkut itseään voimakkaasti esiintuovat oireilevat vievät huomion itselleen.

Haastateltavalle esitettiin kysymys koulunkäynninohjaajien mahdollisesta vahvemmassa roolista koulukohtaisessa yhteisöllisessä oppilashuollossa ja hän otti ajatuksen positiivisesti vastaan. Hän tiesi, että koulu saa itse määritellä koulukohtaisen oppilashuollon jäsenet ja näkisi hyväksi, että ohjaajienkin edustaja voisi olla siellä mukana. Ohjaajissa on määrällisestikin iso resurssi.

4.7.3 Kouluterveydenhoitajan haastattelu

Koivuhaan koulun terveydenhoitajan haastattelu taltioitiin 20.12.2023 äänittämällä. Äänittämisen jälkeen taltiointi litterointiin ja lopulta referointiin teemahaastattelun mallia käyttäen. Haastattelun aiheena, kuten kuraattorinkin on yhteisöllinen oppilashuolto. Kysymykset ovat erilaisia, mitä kuraattorille esitettiin.

Haastattelu aloitettiin kysymyksellä, kuinka kouluterveydenhoitaja näkee roolinsa oppilaiden hyvinvoinnin tukemisessa koulu yhteisössä?

Haastateltava muisteli olleensa jo kolmekymmentä vuotta terveydenhoitajan tehtävissä, tosin koko tuota aikaa ei kuitenkaan koululla vaan myös mm terveyskeskuksessa. Hän kokee olevansa koulussa tärkeä henkilö oppilaiden hyvinvoinnin ylläpitäjänä. Kouluterveydenhoitajana hän on joutunut jakautumaan Paraisilla suomenkielisten ala- ja yläkoulujen kesken, mutta nyt hänellä on mahdollisuus keskittyä suurimman osan aikaa vain yhteen kouluun. Koivuhaassa hän toimii neljänä päivänä viikossa. Silloin kun hän joutui jakamaan työaikansa ala- ja yläkoulujen kesken, koki hän useasti, ettei saanut hoidettua tehtäviään tehokkaasti. Hän kertoi, että joutui joskus jopa ottamaan yläkoululaisen oppilaan mukaansa alakoululle, koska koki ettei voinut jättää tätä kouluunsa yksin selviytymään. Nyt hän kokee tyytyväisyyttä tilanteeseensa saadessaan toimia vain kahdessa alakoulussa. Haastateltava kuitenkin valittelee sitä, että oppilashuollon lisäksi on paljon työtä vaikkapa asioiden kirjaamisten kanssa, joka vie aikaa pois oppilashuollon ennaltaehkäisevästä työstä.

Toisena kysymyksenä oli, kuinka tiiviisti työskentelette muiden oppilashuollon ammattilaisten kanssa koulussa?

Terveydenhoitaja kertoi työskentelevänsä erittäin tiiviisti oppilashuollon muiden jäsenien kanssa, erityisesti koulukuraattorin kanssa, mutta kokee että työtä hankaloittaa nykyään järeät tietosuojalait. Vaikkakin kaikilla oppilashuollon jäsenillä on tiukat vaitiolovelvollisuudet, mutta siltikin tietosuojalait ovat tiukkoja ja monesti hankaloittavat oppilashuollon jäseniä ennaltaehkäisevässä työssä. Toisena merkittävänä tietosuojaan liittyvänä seikkana on lapsen oikeudet omiin tietoihinsa täytettyään kaksitoista vuotta. Lapsi voi kieltäytyä, ettei terveydenhoi-

taja saa antaa tietoa lapsen vanhemmille lapsen terveydentilasta. Tämä on hänen mukaansa riskitilassa sen asian kanssa, että vanhemmat ovat vastuussa lapsestaan siihen asti, kunne tämä täyttää kahdeksantoista vuotta.

Tiedon kulkua vaikeuttaa myös se, että terveydenhoidon siirtyminen Varhaan estää myös koulun Wilma systeemiin pääsemisen melko kokonaan. Useasti aiemmin opettajat ovat kysyneet terveydenhoitajan mielipidettä mm lasten Hoksista (henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma) Wilman kautta, mutta nyt tietoa täytyy kuljettaa muita reittejä. Hoitaja ei näe oppilaan kohdalla enää paljon muuta kuin mm tämän lukujärjestyksen. Hänen olisi kuitenkin ennaltaehkäisevän työnkin takia hyvä nähdä vaikka lapsen poissaoloja. Hyvä asia on kuitenkin se, että Wilman kautta kuitenkin vielä pystyy kommunikoimaan lasten vanhempien kanssa.

Kolmantena kysymyksenä oli, että miten edistät ennaltaehkäisevää työtä oppilaiden hyvinvoinnin tukemiseksi?

Terveydenhoitaja painotti, että ennaltaehkäisevässä työssä on tärkeintä pystyä puuttumaan asioihin mahdollisimman ajoissa. Vanhemmat kuulemma ottavat yhteyttä matalalla kynnyksellä ja herkästi, mikä on hänen mielestään todella hyvä asia. Toki lapset tulevat itsekin pyytämään apuja terveydenhoitajalta. Yhteistyö koulukuraattorin kanssa on myös saumatonta ja jokapäiväistä ja lapsista ja heidän haasteistaan keskustellaan sujuvasti jo siksin, että heidän työhuoneensa sijaitsevat vierekkäin.

Keväällä terveydenhoitaja tapaa kaikki kouluun syksyllä tulevat ekaluokkalaiset vanhempien. Tapaamisessa tutustumisen lisäksi käydään läpi mm lasten oikeudet koulussa ja yleisellä tasolla. Erityisesti hän korostaa viimekeväisistä vanhempien ja lasten tapaamisista, miten vanhemmuus tuntuu olevan nyt erityisen hukassa. Vanhemmista voi myös tunnistaa heilläkin olevan henkistä pahoinvointia, joka tietysti heijastuu lapseen. Kouluterveydenhoitaja on aiemmin pitänyt vanhemmille suunnattuja koulutuksia yhdessä kuraattorin kanssa. Hän miettikin, että nyt erityisesti nämä vanhemmille suunnatut koulutusillat olisivat erityisen tarpeen. Miten olla siis vanhempi lapselle!

Mitkä ovat suurimmat haasteet työssäsi?

Terveydenhoitaja pohti, ettei osaa oikeastaan enää nimetä suurinta haastetta työssään. Erityisesti nyt, kun hän ei enää vastaa kuin kahden koulun terveydenhoitajan työstä ja saa keskittyä

yhteen kokonaisuuteen. Toki isona haasteena hän pohtii Varhaan siirtymistä ja sen tuomia mahdollisia haasteita työntekoon. Suunnitteilla on myös Varhan sisälle perustettavan uuden yksión perustaminen, jonka työkenttänä olisi lapset, nuoret ja perheet. Tähän hän suhtautuu skeptisesti, kun nyt jo rahat ovat Varhassa ja muutenkin yhteiskunnassa tiukalla.

Millaisia resursseja ja tukea tarvittaisiin työssäsi oppilashuollon parantamiseksi?

Terveystenhoitaja pohtii, että hän kokee oppilashuollon toimivan jo nyt hyvin. Kouluun on saatu kouluvalmentaja syksystä alkaen, joka valitettavasti kylläkin on koulussa vain parina päivänä viikossa, koska hänen työnsä on jaettu ala- ja yläkoulun kesken. Se mitä hän kokisi todella tärkeäksi, olisi että kuraattoreita olisi joka koulussa. Kuraattoreilla on työtä valtavasti. Koulu-psykologeja on tullut jo lisää, mutta oppilashuollossa ei ole mahdollisuutta tiputtaa yhtään toimijaa pois.

5. AINEISTON TULOKSET

5.1. Koulunkäynnin ohjaajien haastattelu

1.

Oletko huolissasi joistakin oppilaista koulussa?

70% Olen huolestunut

30% Erittäin huolestunut

Oletko huolissasi joistakin oppilaista koulussa?

Vastaukset: 70 % Olen huolestunut / 30 % Erittäin huolestunut.

Ohjaajien lisäkommentit kysymykseen:

”Muutama oppilas pohdituttaa, onko heidän paikkansa edes meillä, vai esimerkiksi sairaalakuulu?”

”Käyttäytymishäiriöitä usealla.”

”Esille tullut myös oppilaiden vapaa-ajalla tapahtuneita ikäviä asioita. Ilkivalta, näpistely, huono käytös, some!! Levottomia oppilaita, levottomia kotioloja”

Ensimmäiseen kysymykseen oppilaista huolestumisen tasoon saatiin aika yksiselitteinen tulos. Huolestuneisuutta löytyy ohjaajien taholta, mutta kuitenkin suurin osa vastaajista kokee, ettei vielä suurempaan huolestuneisuuteen ole aihetta. Lisäkommentteihinkaan ei tullut suurta tar-

vetta kirjoittelulle ja kommentit olivat kuitenkin aika mietoja. Voidaanko siis ajatella, että Koivuhaassa on asiat kuitenkin vielä suhteellisen hyvin, verrattuna vaikkapa kouluihin, joista julkisuudessakin on paljon puhuttu. Esimerkkinä vaikkapa Paraisten yläkoulu, josta on kuulunut paljon ikävää uutisointia oppilaiden huonon käytöksen suhteen (Yle 7.9.2023).

Koivuhaan koulun ohjaajat tapaavat toisiaan koko ryhmänä todella harvoin. Mutta pienemmissä piireissä, kuten iltapäiväkerhossa saattaa tulla keskusteluja vaikkapa ohjaajan työn eri haastavista piirteistä. Yhtenä keskustelun aiheena on ollut oppilasaineksen muutos lähivuosina. Erilaiset käytöshäiriöt koulussa ovat lisääntyneet merkittävästi ja ohjaajien tulee olla enemmän tarkkaavaisia lasten toimintaa seurattaessa. On myös oppilaita, joilla on taipumus väkivaltaisuteen, vievät ohjaajien huomiota enemmän kuin ennen. Tällaisilla lapsilla on monesti määrätty omaohjaaja, joka tietysti on muusta ohjaaja resurssista pois.

2.

Tunnetko, että koulun sisäinen informointi mm erilaisista ikävistä tapahtumista kuten kiusaamistilanteista, tavoittaa sinut ja muut ohjaajat? Onko sinulla tunne siitä, että informointi toimii joustavasti ja tehokkaasti?

30%

Kyllä, saan nopeasti tietooni koulussa tapahtuvista asioista

20%

En osaa sanoa.

0%

Tunnen jääväni tiedonsaannin ulkopuolelle.5

Tunnetko, että koulun sisäinen informointi mm erilaisista ikävistä tapahtumista kuten kiusaamistilanteista, tavoittaa sinut ja muut ohjaajat? Onko sinulla tunne siitä, että informointi toimii joustavasti ja tehokkaasti?

Kyllä, saan nopeasti tietooni koulussa tapahtuvista asioista 30 %

En osaa sanoa 20 %

Tunnen jääväni tiedonsaannin ulkopuolelle 50 %

Ohjaajien lisäkommentit:

”Jos jonkun tietyn luokan oppilas, asiaa ei ”avata”. Rehtori joskus mainitsee mitä koulumme oppilaat ovat esim. vapaa-ajalla tyhmyyksiä tehneet.”

”Usein tieto ei tavoita kaikkia.”

”Ohjaajille ei kerrota mitään, voisi kyllä kertoa.”

”Niistä ei puhuta julkisesti ainakaan ohjaajille, niistä saattaa kuulla jotain satunnaisesti tai itse saatan huomata tai epäillä joitain.”

”Tärkeiden tietojen kulku ei aina tavoita ohjaajia, opettajien pitäisi varmistaa tiedonkulku ohjaajille.”

”Välillä kuitenkin tuntuu, että joissakin tilanteissa voitaisiin informoida vielä enemmän heti alusta lähtien, eikä vasta silloin kun tilanne on todella kärjistynyt.”

”Suurimmaksi osaksi koen saavani tietoa.”

”Uskon tietäväni kaiken tarpeellisen, mitä omassa luokassa tapahtuu, mutta muiden luokkien asioista minulla ei ole tietoaakaan.”

Tiedonsaannin ja tiedon kulkemisessa on selvästi kyselyn mukaan puutteita. Myös ohjaajien kommentteista voi tulkita samaa, mitä kyselyssä tuli ilmi. Kommentteja tuli useita tiedonsaannin ja tiedon kulun ongelmista. Tässä kohtaa tulisi pohtia, miksi tiedonsaanti ei toimi, mitkä ovat sen esteet ja mitä positiivista siitä seuraisi, jos tilannetta voitaisiin parantaa? Tutkimusten mukaan hyvä ja toimiva informointi ja vuorovaikutus lisää tyytyväisyyttä henkilöstön kesken. Tyytyväisyyden kautta myös työn tehokkuus kasvaa. (Asikainen 6.11.2020.)

Tiedon kulku hektisessä koulutyössä saattaa olla vaikeaa toimiakseen ajantasaisesti ja tehokkaasti. Koivuhaan koululla on oma WhatsApp, johon laitetaan nopeat tiedotteet, jotka vaativat mahdollisesti huomiota kaikilta opettajilta ja ohjaajilta. WhatsAppiin saattaa tulla, vaikka tiedote tilanteesta, jossa lasta pitää suojata ja rajoittaa itseltään ja muilta. Tällaiseen tilanteeseen tarvitaan ja toivotaan useita aikuisia.

3.

Oletko sitä mieltä, että koulunkäynnin ohjaajat voisivat olla vahvemmin mukana yhteisöllisen oppilashuollon toiminnassa, jopa koulukohtaisessa oppilashuoltoryhmässä, vaikka se mahdollisesti lisätä ohjaajan työhösi enemmän vastuuta ja tekemistä?

20%

En koe tarvetta vahvempaan osallistumiseen.

80%

Kyllä, voisin osallistua vahvemmin.

Oletko sitä mieltä, että koulunkäynnin ohjaajat voisivat olla vahvemmin mukana yhteisöllisen oppilashuollon toiminnassa, jopa koulukohtaisessa oppilashuoltoryhmässä, vaikka se mahdollisesti voisi lisätä ohjaajan työhösi enemmän vastuuta ja tekemistä?

En koe tarvetta vahvempaan osallistumiseen 20 %

Kyllä, voisin osallistua vahvemmin 80 %

Ohjaajien lisäkommentit:

”Opettajat voisivat nähdä ohjaajien voimavarat paremmin. Ohjaajan kuuleminen voisi ”nostaa” ohjaajien yhteenkuuluvuutta.”

”Meillä olisi välillä paljon sanottavaa.”

”Ohjaajilla usein paljon tietoa oppilaan asioista, varsinkin pienluokilla ovat lähellä lapsia koko ajan. Näkevät luokassa, käytävällä, ulkona, jutellevat ja ovat korvina.”

”Itsellä ainakin motivaatio tällaiseen. Me ohjaajat näemme oppilaat eri tavalla kuin opetta-jat, koska työskentelemme heidän kanssaan ”eri tasolla”. Joten koen, että meistä olisi todella paljon hyötyä tässä! Olisi hyvä lisä opettajien lisäksi.”

Tässä kysymyksessä, jossa tiedusteltiin ohjaajilta halukkuutta sitoutua enemmän yhteisölliseen oppilashuoltoon, vaikkakin se lisäisi mahdollisesti enemmän työtä ja vastuuta, on ohjaajien

mielipide selkeä. Halukkuutta löytyy, eikä edes mahdollinen työmäärän lisäys muuta mielipidettä. Myös ohjaajien kommentteissa nähtäisiin asiassa paljon hyvää jopa ammatillisen yhteisöllisyyden kannalta. Ohjaajat myös kokevat voimakkaamman osallistumisen hyödyttävän koko kouluyhteisöä.

Sitoutuminen johonkin yhteiseen asiaan ja yhteiset projektit työssä, rakentaa työpaikan yhteisöllisyyttä ja yhteistyöhenkeä. Koko työyhteisö on vastuussa siitä, että kaikki työntekijät kokevat yhteisöllisyyttä oman työryhmänsä sisällä. (Työpiste 28.5.2019.)

Ohjaajat ovat selkeästi lomakehaastattelun kautta sekä joidenkin heidän kanssaan käytyjen yksityiskeskustelujen kautta antaneet selkeästi ymmärtää, että he haluavat olla enemmän mukana yhteisöllisen oppilashuollon toiminnassa. He kokevat, että heillä olisi paljon annattavaa, koska ovat eri lailla tekemisissä oppilaiden kanssa, kuin muut yhteisöllisen oppilashuollon osalliset.

4.

Pitäisikö koulun sisällä vahvistaa kahden ammattiryhmän yhteistyötä opettajien /ohjaajien, jotta yhteisöllinen oppilashuolto tehostuisi?

10%

Ei tarvitse, yhteistyö toimii jo nyt.

90%

Kyllä, yhteistyötä olisi hyvä lisätä.

Pitäisikö koulun sisällä vahvistaa kahden ammattiryhmän yhteistyötä opettajien /ohjaajien, jotta yhteisöllinen oppilashuolto tehostuisi?

Ei tarvitse, yhteistyö toimii jo nyt 10 %

Kyllä, yhteistyötä olisi hyvä lisätä 90 %

Ohjaajien lisäkommentit:

”Yhteistyö toimii hyvin erityisluokissa. Joissa lasten tarpeet erilaisia kuin normi luokassa. Ohjaajilla on erilaisia ”rooleja”, osa toimii ap/ip-hoidossa (aamu- ja iltapäivähoidossa), henkilökohtaisena ohjaajana (lääkkeiden annot, diabeteksen hoito tai taksivalvonnat.”

”Ehdottomasti enemmän yhteistyötä ohjaajien ja opettajien välillä.”

”Todella pitäisi. Ohjaajien arvostus nollassa. Ei kerrota meille mitään. Kaikki salaista aina.”

”Ehdottomasti olisi lisättävä! Olisi oppilaan etu, joka ymmärtääkseni on kaikkein tärkein päämäärä. Kun tietää enemmän, ymmärtää paremmin ja voi auttaa enemmän.”

”Yhteistyötä ei ole ikinä liikaa”

” e- luokilla yhteistyö sujuu todella hyvin, mutta ehkä normi luokilla (ymmärrettävää koska isommat luokat) niin voisi vähän lisätä.”

Tulos tässä kysymyksessä on todella selkeä ja näkyy myös kommenteissa. Kommenteissa tuli ilmi myös se, että eri luokilla on selvästi erilaisia käytäntöjä. Se tuli aiemmin esille myös kysymyksestä koulun sisäisestä tiedon kulusta. Luokat, joissa on erityislapsia tai ”normi” lasten luokissa tiedonkulku ja yhteistyö eroavat toisistaan. Luokissa, joissa on erityislapsia, keskustelu opettajan ja ohjaajan välillä on ehkä vilkkaampaa, koska jokainen luokan oppilas saattaa saada erilaista tukea suhteessa muihin. Jotta tukea pystytään luokassa jakamaan mahdollisimman hyvin ja tasaisesti oppilaille, on työnjakoa ja yleistä keskustelua hyvä pitää yllä opettajan ja ohjaajan välillä. Vaikka opettajalla ja koulunkäynnin ohjaajalla kummallakin on oma työnsä, on työ aina tuloksellisempaa, jos työtä kyetään tekemään yhdessä yhteisten tavoitteiden mukaisesti (Kautiainen 2016a, s12).

Yhteistyötä selvästi halutaan enemmän. Jotkut ohjaajat yksityisissä keskusteluissa haluavat enemmän yhteistyötä oman luokkansa opettajan kanssa ja toiset taas haluavat yhteistyötä yli luokkarajojen, suuremmalla volyymilla.

5.

Koetko, että sinulla voisi olla ideoita yhteisöllisen oppilashuollon tehostamiseen?

Ei, minulla ei ole mitään ideaa
60%

Kyllä, minulla olisi ideoita ja haluaisin kertoa niistä muillekin
40%

Koetko, että sinulla voisi olla ideoita yhteisöllisen oppilashuollon tehostamiseen?

Ei, minulla ei ole mitään ideaa 60 %

Kyllä, minulla olisi ideoita ja haluaisin kertoa niistä muillekin 40 %

Ohjaajien lisäkommentit:

”En nyt osaa sanoa ideoista, mutta olisi kiva kuulla.”

”Ideoita voisi olla, jos olisi mukana.”

”Ohjaajien luomat huomiot oppilaista vapaissa tilanteissa, välitunnilla, siirtymisissä.”

”Myös ohjaajat mukana yhteisöllisessä oppilashuollossa.”

”Auttaa enemmän lasta hänen ongelmissaan.”

Tämä kysymys mahdollisista ideoista vähän yllätti. Myöskään kommentit eivät antaneet valaistusta sen enempää, että jotain ideoita olisi antaa. Kommenteista voisi poimia yhden konkreettisen idean. Mutta ehkäpä mahdollinen lisääntyvä yhteistyö tulevaisuudessa voisi poikia ajatuksia ja ideoita enemmän esille. Työpaikalla on tärkeää, että erilaisiin innovaatioihin kannustetaan ja niitä konkreettisesti viedään myös eteenpäin esimiesten johdolla (Sinervo 2015).

Tämä vastaus kyllä tosiaan yllätti, koska monesti kuitenkin ohjaajat omissa ryhmissään ovat halukkaita ajatuksille uudistaa erilaisia käytäntömalleja koululla. Mutta ehkä tosiaan ideariihi asian suhteen, voisi tuottaa paremmin tulosta, kuin yksittäiset pohdinnat.

6.

Koetko, että pystyt omassa työssäsi vaikuttamaan lasten/nuorten hyvinvointiin koulussa?

90%

Kyllä pystyn vaikuttamaan

10%

En valitettavasti pysty vaikuttamaan

Koetko, että pystyt omassa työssäsi vaikuttamaan lasten ja /nuorten hyvinvointiin koulussa?

Kyllä pystyn vaikuttamaan 90 %

En valitettavasti pysty vaikuttamaan 10 %

Ohjaajien lisäkommentit:

”Pystyn vaikuttamaan jossain määrin jokapäiväisissä, välittömissä kohtaamisissa (luokassa, käytävällä, ulkona) olemalla välittävä, puuttuva, kannustava, ystävällinen. Välillisesti ei valitettavasti juurikaan, kun meidän mielipiteitämme ei juuri kysellä emmekä vaikuta päätöksentekoon.”

”Jos ”räikeitä” asioita on tullut esille, olen heti ottanut asian puheeksi (lasten kertomat jutut ja niiden selitys).”

”Olemalla mukana, kuuntelemalla lapsia, olemalla kiinnostunut.”

”Ainakin jonkin verran(toivottavasti).”

”Voin omalla toiminnallani vaikuttaa, mutta kuitenkin kokonaisuudessaan hyvin vähän.”

”Riippuu tietenkin aina hieman oppilaasta.”

”Yritän vaikuttaa olemalla, kuuntelemalla välituntisin.”

Vastaukset monivalintakysymyksessä oman työn vaikuttavuudesta ovat positiivista luettavaa. Näin positiivinen vastaus viestittää siitä, että ohjaajat ovat selvästi pääpiirteittäin tyytyväisiä omaan vaikuttavuuteensa omalla työsektorillaan. Toisaalta kommentit ovat hivenen ristiriidassa monivalintavastausten kanssa. Niissä ei tule kuitenkaan esille niin vahva ajatus vaikuttavuudesta. Työhyvinvoinnissa on tärkeää, että kokee tekevänsä hyödyllistä työtä ja voi hyödyntää osaamistaan siinä. (Raito 2021). Ohjaajien työhyvinvointi lisää myös oppilaiden hyvinvointia. Onneksi, vaikka paljon koulussa on oppilaita monine ongelmineen, niin kuitenkin on myös useita lapsia ja nuoria, joilla menee yleisesti ottaen hyvin. Koulun pihaa katsoessa välitunnilla, niin lapset pelaavat ja leikkivät samalla tavalla kuin vaikka viisi vuotta sitten.

7.

Koetko, että tarvitsisit enemmän tietoa ja koulutusta työhösi, jotta pystyisit paremmin edistämään yhteisöllistä oppilashuoltoa eli lasten hyvinvointia koulussa? Esimerkkinä vaikkapa neuropsykiatriset häiriöt tai käytöshäiriöt.

100%

Kyllä, ottaisin mielelläni vastaan koulutusta ja tietoa

0%

En koe tarvitsevani lisää

Koetko, että tarvitsisit enemmän tietoa ja koulutusta työhösi, jotta pystyisit paremmin edistämään yhteisöllistä oppilashuoltoa eli lasten hyvinvointia koulussa? Esimerkkinä vaikkapa neuropsykiatriset häiriöt tai käytöshäiriöt?

Kyllä, ottaisin mielelläni vastaan koulutusta ja tietoa 100 %

En koe tarvitsevani lisää 0 %

Ohjaajien lisäkommentit:

”Pitkä aika viimeisestä koulutuksesta, paljon hyviä koulutuksia olisi tarjolla ohjaajien näkökulmasta. Koulutukset virkistäisivät, toisivat uutta näkökulmaa, uutta tietoa, vahvistavat ja parantavat sekä ammatillisesti että itsetietoisuutta.”

”Osalla pitkä aika koulutuksesta ja oppilaiden kohtaaminen on muuttunut. Oppilaiden tietoisuus omista oikeuksista on myös lisääntynyt.”

”Ohjaajien koulutus todella vähäistä, vaikka kolme vähintään tulisi olla vuodessa”

Koulutuskysymyksessä kaikki ohjaajat ovat täysin yksimielisiä. Koulutusta kaivataan ja tarvitaan lisää. Kommenteissa tuli selväksi, että koulutusta on ollut viime aikoina vähän ja sitä tarvittaisiin, koska oppilasaines ovat viime vuosina muuttunut. Paljon oppilailla diagnosoidaan erilaisia neuropsykiatrisia häiriöitä ja käytöshäiriöt muutenkin ovat vahvasti lisääntyneet.

Vaikka koulutuksia kaivataan enemmän, niitä kuitenkin vielä tarjotaan. Ohjaajien välisissä keskusteluissa on myös tullut esille, että koulutuksia vaikka verkon kautta on mahdollisuus saada nykyään enemmän. Tosin ne tapahtuvat ohjaajan omalla ajalla ja siten vaatii halukkuutta kouluttaa itseään.

8.

Koetko saavasi arvostusta oppilailta niin, että pystyt vaikuttamaan heihin kasvatuksellisesti?

60%

Kyllä oppilaat arvostavat työtäni

10%

En koe saavani arvostusta.

30%

Kyllä/Ei

Koetko saavasi arvostusta oppilailta niin, että pystyt vaikuttamaan heihin kasvatuksellisesti?

Kyllä, oppilaat arvostavat työtäni 60 %

En koe saavani arvostusta 10 %

Kyllä/ ei vastauksia 30 %

Ohjaajien kommentit:

”Osa arvostaa, osa ei.”

”Ei aina tarvitse totella, kun olen ”vain” ohjaaja. Suurin osa arvostaa. Niin metsä vastaa, kuin sille huutaa”.

”Koen molempia työssäni.”

”Hieman molempia, ei ainakaan suoraa kiitosta tule, paitsi normiluokalla enemmän, mutta kyllä he arvostavat, ainakin osa.”

”Ainakin tällä hetkellä. Arvostivat sitä myös erityisluokalla ollessani ja vanhemmat olivat tyytyväisiä työpanokseeni.”

Ohjaajan työn ehkä tärkein asia, on kokea saavansa arvostusta oppilailta ja kokea työn vaikutavuuden. Jos arvostusta ei ole suhteessa oppilaisiin, on työtä aina hankalampi tehdä. Tässä kohtaa tulos on samaan aikaan tyydyttävä sekä hämmentävä, ettei kuitenkaan melkein kolmannes osaa sanoa saavansa arvostusta tai kokevat epävarmuutta pystyvätkö vaikuttamaan heihin.

Tämä kohta laittaa mietityttämään, mutta uskon vastauksen tämän kysymyksen jakaantumisen näin löytyvän jokaisen ohjaajan luokasta. Toiset luokat koostuvat oppilaista, joilla on paljon haasteita käytöksen suhteen. Sellainen luokka vaatii opettajalta ja ohjaajalta paljon enemmän kuin monet muut luokat. Selvästi huomaa työn määrän jakaantuvan ohjaajien kesken monesti aika eri tavalla niin fyysisen kuin henkisenkin kuormittavuuden takia.

5.2. Koulukuraattorin haastattelu

Kuraattori tekee haastattelun mukaan töitä Koivuhaan koululla vain kahtena päivänä viikossa koska hänen työpanoksensa on jaettu useamman koulun kesken. Työtuntien vähyys takia hänen aikansa Koivuhaassa menevät pääsääntöisesti yksilötapaamisiin. Koska tunteja on rajoitetusti Koivuhaassa, niin hän ei pysty tekemään yhteisöllisen oppilashuollon työtä, muuta kuin välituntisin seuraamalla ja tapaamalla oppilaita pihalla tai seuraamalla luokissa oppilaita. Luokassa hän tunnustelee luokan ilmapiiriä ja yrittää löytää oppilaista mahdollisia avun tarvitsijoita.

Työtuntien vähyys eri koulukohteissa on iso ongelma. Kuraattorin työn tulisi olla, kuten aiemmin on todettu kuraattorin työstä, myös ennaltaehkäisevää työtä. Nyt kuraattori toimii lähinnä yksittäisten oppilaiden kuuntelevana ”terapeuttina” ja yhteisöllinen työ on jäänyt vähäisemmäksi. Onneksi Koivuhaan koulussa toimii myös kouluvalmentaja, jonka kanssa kuraattori on tehnyt työnjaon. Kouluvalmentaja hoitaa yhteisen sopimuksen mukaan yhteisöllistä oppilashuoltoa, jossa tehtäväkenttänä on osallisuuden ja yhteisöllisyyden kasvattaminen kouluyhteisössä. Toki hän on valitettavasti valmentajana useamman koulun kesken ja tunnit jäävät siksi vähäisiksi. Tämän päivän ongelmat koulumaailmassa, kun ottaa huomioon, voisi ajatella, että jokainen koulu tarvitsisi oman kuraattorin ja valmentajan. Tällöin oppilaat saisivat tukea nopeammin ja tehokkaammin. Se olisi parasta ennaltaehkäisevän työn vuoksi. Erityisesti ennaltaehkäistävyys tulisi ottaa huomioon alakouluissa ja jopa päiväkodeissa.

Kuraattori kokee, ettei aika riitä edes yksilötapaamisten suorittamiseen. Lapsilla on paljon erilaisia ongelmia eikä niitä selvitetä hetkessä. Hän toteaa, että ongelmat jo alakouluikäisillä ovat sellaisia, joihin ei aiemmin ole törmätty. Ongelmana työn toteutuksessa on alakoulun lyhyet työpäivät ja se, että moni oppilas tarvitsee enemmän kuin yhden käyntikerran. Kuraattori kokee

kuitenkin koulun puolesta helpotukseksi sen, että hän voi hakea oppilaita, vaikka luokasta kesken koulutunnin, jos hänelle itselleen on järjestynyt aikaa.

Kuraattorin työssä on tärkeää moniammatillisen yhteistyön lisäksi se, että koulu pystyy tukemaan oppilashuollon henkilöstöä joustavaan työntekemiseen. Toki pedagogisessa työssä saataan huomata mahdollisia ongelmia, jos oppilaalla on paljon koulutyön aikana olevia kuraattori tai terapeuttikäyntejä. Lapsi, jolla saattaa olla monesti oppimisen vaikeuksia, saattaa jäädä opetuksessa jälkeen suhteessa muihin oppilaisiin. Tämä perustuu omiin tutkijan roolissa tehtyihin havainnointiini pienluokassa, jossa usealla lapsella on oppimisen vaikeuksia.

Kuraattori tuo esille, että kokee tarpeelliseksi yhteisöllisen oppilashuollon vahvistamisen. Kun yhteisöllistä oppilashuoltoa pystyttäisiin parantamaan, niin yksilötapaamiset mahdollisesti jäisivät pienemmälle osalle. Ehdotukseen siitä, että koulunkäynnin ohjaajat tulisivat mukaan koulukohtaisen oppilashuollon toimintaan, hän suhtautui positiivisesti. Ohjaajissa on kuitenkin iso resurssi koululle.

On hyvä asia, että oppilashuollon jäsenet ovat mukana ajatuksessa, että asioita voi kehittää, kuten yhteisöllisen oppilashuollon toimintaa. Avoimuus kehitykselle tuo mahdollisuuksia sekä toiveikkuutta, että ollaan menossa kohti parempaa ja toimivampaa kouluyhteisöä.

5.3 Kouluterveydenhoitajan haastattelu

Kouluterveydenhoitaja on alallaan pitkän linjan työntekijä, joka on nähnyt ja kokenut paljon vuosien saatossa. Toisin kuin kuraattori saa hän työskennellä nykyään suurimman osan työajastaan Koivuhaan koululla. Aiemmin, kun hänen työnsä terveydenhoitajana oli jaettu useamman koulun kesken, koki hän työnsä monesti tehottomaksi. Saattoi olla tilanteita, kun hän joutui siirtymään koulusta toiseen, joutui hän ottamaan oppilaan mukaansa suojellakseen heitä koulupäivän aikana.

Tutkimuksen havaintona koulussa on, että nyt kun terveydenhoitaja on tavattavissa koulussa lähes joka päivä, niin oppilaita hänen ovensa takaa löytyy todella useasti. Terveydenhoitaja kertookin, että oppilaat tulevat hänelle helposti juttelemaan asioistaan, kuten myös heidän vanhempansa ottavat helposti yhteyttä.

Terveydenhoitaja kertoo kokevansa, että vanhemmuus on nykypäivänä todella hukassa ja vanhemmille tarvittaisiin apua. Perheissä on paljon pahoinvointia ja sen huomaa lapsista. Kuraattori ehdotti omassa haastattelussaan, että jo lasten neuvoloissa tulisi korostaa lasten kasvatukseen liittyviä asioita vanhemmille, jotta he osaisivat paremmin toimia lastensa kanssa. Mistä tämä asia johtuu, että tilanne on perheissä enemmän ja enemmän eskaloituneet huonompaan suuntaan. Johtuuko aiemmin mainituista muutoksista ja tapahtumista yhteiskunnassamme, mahdollisesti!?

Terveydenhoitaja kertoo olevansa tiiviisti yhteistyössä muiden oppilashuollon jäsenten kanssa ja erityisesti kuraattorin kanssa. Yhteistyö on helppoa siksikin, kun heidän työhuoneensa on vierekkäin. Näiden kahden työhuoneen yhteinen eteinen on sisustettu mukavaksi odotella ja tilassa on aina radio päällä, tuomassa mukavaa tunnelmaa.

Omaa työtään vaikeuttavana asiana hän kertoo hänen työnsä siirtymisen Varhaan ja erityisesti eri tietojärjestelmään koulun kanssa. (Varha on Varsinais-Suomen hyvinvointialue, joka vastaa koulu- ja opiskelija terveydenhuollosta (Varha 2024).) Vaikka terveydenhoitaja mainitsee, että on saanut takaisin Wilman (koulun oma sähköinen informaatiokanava henkilökunnan ja oppilaiden vanhempien välillä), on se kuitenkin niin rajoittunutta, että se hankaloittaa hänen työtään. Samoin hän myös kokee voimakkaan tietoturvan olevan työtään hankaloittava asia. Hän ihmettelee, miten vaikkapa kaksitoistavuotias saa itse päättää, mitä vanhemmat saavat tietää hänen terveystietoistaan. Samaan aikaan vanhemmilla on kuitenkin huoltajan vastuu lapsestaan aina kahdeksantoista ikävuoteen asti. Tätä samaa asiaa monet vanhemmat myös miettivät niin itselleen kuin ääneenkin.

Terveydenhoitaja pitää resurssipulana sen, ettei jokaisesta koulusta löydy koulukohtaista kuraattoria. Positiivisena asiana hän oppilashuollossa pitää sen, että koulupsykologeja on ruvennut tulemaan kentälle lisää. Tosin terveydenhuollon henkilöstössä on paljon resurssipulaa jo yleisestikin, niin toivon mukaan tilanne muuttuu ajan kanssa suotuisammaksi.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kaikkien kolmen erilaisen haastatteluiden perusteella voidaan miettiä seuraavanlaisia johtopäätöksiä. Kaikissa haastatteluissa käy ilmi se, että lasten ja nuorten tilanne tällä hetkellä on vakavasti otettavissa. Oppilaista osa voi henkisesti huonommin kuin koskaan. Tämä näkyy koulussa

usein huonona käytöksenä, joka saattaa kohdistua toisiin oppilaisiin sekä koulun henkilökuntaan. Osalla oppilaista saattaa olla käytöshäiriöitä vaikkakin aina huono käytös ei varsinaista käytöshäiriötä vaan voidaan puhua vanin pelkästään häiriö käyttäytymisestä (Hartikainen 2009). Kaikki haastateltavat olivat yksimielisiä siitä, että he olivat huolissaan koulun oppilaista.

Koulun heikosta tai heikkenevästä tiedon kulusta olivat pahoillaan haastatteluvastausten perusteella puolet koulunkäynninohjaajista sekä kouluterveydenhoitaja. Ohjaajat lähinnä tiedon kulusta talon henkilökunnan kesken ja terveydenhoitaja tiedon kulusta oppilaiden opettajien ja vanhempien kesken. He kokivat tiedon kulun puutteellisuuden häiritsevän omaa työtään ja omaa vaikuttavuuttaan työhönsä. Toimivalla työpaikan sisäisellä viestinnällä on ohjaajien kohdalla vaikutusta työn tehokkaamman tekemisen lisäksi heidän työmotivaatioonsa sekä kokonaisvaltaiseen työhyvinvointiin (Meltwater 2021).

Terveydenhoitajan tiedon kulun vaikeutuminen taas tulee ensisijaisesti vaikuttamaan oppilaiden hyvinvointiin, mikäli oppilas, oppilaan vanhemmat ja opettaja eivät ole aktiivisia tiedottajia ohi virallisen koulun tiedotuskanavan, Wilman. Uuden sotepalvelu uudistuksen myötä, myös Wilman käyttö on rajoittunutta kouluterveydenhoitajan käytössä. Tosin muutos vaikuttaa eri tavalla eri kunnissa, joissa on tehty asiasta erilaisia päätöksiä. Joka tapauksessa Wilma on mahdollistanut aiemmin oppilashuollolle ajantasaiset tiedot oppilaista ja heidän asioistaan ja nyt tieto kulkee supistetummin. (Lehtonen 2023.)

Koulunkäynninohjaajille esitettiin kysymyksenä, olisivatko he halukkaita osallistumaan voimakkaammin yhteisölliseen oppilashuoltoon, kuin nyt tällä hetkellä. Reipas enemmistö vastajista oli sitä mieltä, että he olisivat valmiita, vaikka se aiheuttaisi heille enemmän työtä jatkossa. Toisaalta ohjaajilla ei ollut kovastikaan valmiita ideoita antaa yhteisöllisen oppilashuollon parantamiseksi.

Tähän ohjaajien mahdolliseen voimakkaampaan osallisuuteen kuraattori suhtautui myönteisesti. Hänen mielestään ohjaajien tulo ehdotettuun koulukohtaisen oppilashuollon toimintaan mukaan, vahvistaisi yhteisöllistä oppilashuoltoa ja vahva yhteisöllinen oppilashuolto toimii tehokkaana ennaltaehkäisevän työn tekijänä. Terveydenhoitaja oli sitä mieltä, että oppilashuolto toimii jo nyt hyvin, mutta kuraattorien määrän lisääminen olisi hyväksi kouluille. Tähän yhtyi myös kuraattori, jokaisella koululla tulisi olla oma kuraattorinsa. Uusi työmitoitus kuraattorille on tullut vuonna 2022, jolloin yhden kuraattorin määrättiin hoitavan enintään 670 lasta (Rantala

2022). Tuo määrä tuntuu todella isolta asiakasmäärältä yhdelle kuraattorille, etenkin kun ottaa huomioon lasten lisääntyneet tarpeet.

Yhteisöllisen oppilashuollon vahvistamiseen on viime vuosina pyritty satsaamaan lisää ammattiosaamista valtiovallan puolelta, jakamalla kouluille avustuksia lisähenkilökunnan palkkaamiseksi (Valtioneuvosto 2022). Mietittäväksi kuitenkin tulee, koska monesti tällaiset avustukset ovat vain määräaikaista, voisiko yhteisöllistä oppilashuoltoa tosiaan kehittää jo olemassa olevin resurssein, jolloin pelkoa avustusten pienenemisestä eri taloussuhdanteiden aikana ei olisi.

Yhteistyön lisääminen ohjaajien ja opettajien välillä herätti kiinnostusta peräti yhdeksälläkymmenellä prosentilla haastatelluista ohjaajista. Yhteistyö tuntui kuitenkin toimivan eri ohjaajien ja opettajien välillä eri lailla. Kuitenkin vahvana ajatuksena oli, että yhteistyötä olisi kuitenkin hyvä lisätä. Opettajat ja koulunkäynninohjaajat muodostavat työyhteisön, jossa yhteistyö parhaimmillaan toimii saumattomasti oppilaan hyväksi (Kautiainen 2016b,12). Tämä saumaton yhteistyö olisi hyvä saada koko kouluyhteisön ammattilaisille.

Ohjaajille suunnattuun kysymykseen, kokeeko hän pystyvänsä vaikuttamaan oppilaiden hyvinvointiin koululla, tuli lähes kaikilta ohjaajilta positiivinen vastaus. Ohjaajien työ yhdessä muun henkilökunnan kanssa on luoda psyykkisesti hyvä ilmapiiri koululle. Erityisesti nykyään, kun kouluihin on sijoitettu paljon lapsia, jotka ennen opiskelivat, vaikka sairaalakouluissa tai heillä on neuropsykiatrisia haasteita (Pesonen 2018, 1).

Koulutuskysymyksessä kaikki ohjaajat olivat yhtä mieltä siitä, että koulutusta tarvitaan koko ajan oman työnsä kehittämiseen. Vaikka koulu ei olekaan tulosta tekevä taho, ainakaan rahallisesti, on henkilökunnan kouluttaminen kuitenkin koulua hyödyttävää. Osaava ja sitoutunut henkilökunta on kuitenkin koko kouluorganisaation toiminnan mahdollistaja. (Pennanen, Saksa 2019,11.)

Arvostuksen saamista oppilailta jakoi ohjaajien mielipidettä. Ohjaustyötä ehdottomasti helpottaa oppilaiden positiivinen suhtautuminen koulun henkilökuntaan ja erityisesti ohjaajiin, jotka ovat heitä aikakin lähellä koulupäivän aikana. Mutta arvostuksen saaminen lapselta vaatii vastavuoroisuutta, tuolloin suhde toimii parhaiten (Väestöliitto 2024).

Johtopäätöksenä esitetään kehittämisehdotuksina seuraavaa: konkreettisenä ehdotuksena, että ohjaajat otettaisiin mukaan koulukohtaisen oppilashuollon kokouksiin ja sekä ohjaajien osallistuminen tällä hetkellä opettajille suunnattuihin aamunavauksiin. Koulukohtaisessa yhteisöllisessä oppilashuollon kokouksessa suunnitellaan koulun toimintaa tulevaisuuteen, missä ohjaajilla voisi olla paljon annettavaa ja aamunavauksissa tulee paljon koko koulua koskevaa tietoa, jonka mahdollinen jakaminen jää monesti opettajan tehtäväksi kertoa ohjaajille. Aina tätä opettajalta ohjaajalle tapahtuvaa tiedonantoa ei tapahdu tai ohjaaja ei ole pelkästään yhden opettajan kanssa tekemisissä.

Koulun ohjaajien keskuudessa Me- henki on tärkeää, mutta myös laajemmalti koko henkilökunnan kesken. Tähän koulussa on pitkälti pyritty, mutta tietyt asiat kuten tiukennetut tietosuojalait saattavat hidastuttaa ja jopa jarruttaa eri informaatiokanavien kautta kulkevaa tiedon välitystä.

Tärkeää on kuitenkin herättää keskustelua ja kehittää koko henkilökunnan ”aivoriittä”, koska ajat ovat koulutyössä vaativia kaikille ja tarvitaan kaikkien panosta yhtä lailla.

7 POHDINTA

7.1 Yhteisöpedagogin kompetenssit

Yhteisöpedagogeilla on neljä kompetenssia, yhteisöllinen-, pedagoginen, yhteiskunnallinen- ja vaikuttamis- ja kehittämisosaaminen (Humak 2024). Tämän opinnäytetyön yhteisöllisestä oppilashuollosta tehtiin yhteisöpedagogin opiskelijana, vaikkakin koululla työelämässä olenkin koulunkäynnin ohjaajana. Siksikin tässä kehittämistyössä kompetenssit tulivat ottaa huomioon. Koulun yhteisöllisessä oppilashuollossa voidaan kuitenkin yhteisöpedagogin kompetenssit jo olevan käytössä ainakin suurimmalta osin.

Koulu on yhteiskunnallinen toimija, jossa niin henkilökunta kuin oppilaat toimivat yhteisössä ja yhteisön pelisääntöjen mukaisesti. Oppilaita ja henkilökuntaa, myös yksilötasolla olevia ihmisiä, tulisi ohjeistaa osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen muiden koulun toimijoiden kanssa. Koulun toiminta ei toimi ilman yhteiseen hiileen puhaltamista.

Koulutyössä ohjataan oppilaita sekä oppilasryhmiä löytämään omia vahvuuksia kohdata muita ihmisiä niin yksilö- kuin ryhmätasollakin sekä tasa-arvoiseen kohteluun. Tasa-arvo on kouluissa itsestään selvyys ja kaikkia kohdellaan samojen sääntöjen mukaisesti.

Pedagoginen kompetenssi on myös koulu yhteisössä itsestään selvyys, koko henkilökunnan toiminnassa mukana. Koulu on paikka, johon on tultu oppimaan, eikä ainoastaan akateemista tietoutta. Koulussa opetellaan myös käden taitoja. Koulu toimii myös kasvattajan roolissa, hyvien käytöstapojen ohjeistajana.

Koulu on osana yhteiskunnan rakenteita, jossa toimii jo sisäisesti eri palvelujärjestelmiä, kuten kuraattori, psykologi ja terveydenhoitaja. He edustavat eri palvelujärjestelmää, vaikka toimivatkin koulu järjestelmän sisällä. Koulu toimii myös tiiviisti kolmannen sektorin kanssa yhteistyössä, saaden hyödyn näiltä omassa toiminnassaan.

Koulussa kestävä kehitys on arkipäivää niin toiminnassa kuin oppilaiden opetuksessakin. Koulussa pyritään toimimaan säästävästi sekä kierrätys asiat ovat arkipäivää. Koulussa pyritään pysymään alati kaikessa kehityksessä mukana ja näkemään tulevaisuus jokaisessa valinnassa.

Koulu on avoin erilaisille kehittämisprosesseille omassa toiminnassaan ja niin sen tulee ollakin, jotta olisi ajassa mukana.

7.2 Kehittämistyö Koivuhaan koululle

Kuten useasti on edellisissä kappaleissa todettu, eletään peruskouluissa nyt aikoja, jotka verottavat henkilökunnan henkisiä voimavaroja. Oppilaiden vaativuus on noussut ja vievät enemmän resursseja henkilökunnalta. Yksittäinen lapsi saattaa viedä yhden työntekijän huomion koko päiväksi, eli lasta ei voi päästää näköpiiristä.

Kehittämistutkimuksen haastatteluista kävi ilmi, että työtä koulussa on tehtävä paljon sen eteen, että lapset tulisivat huomioiksi parhaalla mahdollisella tavalla ja pystyisivät suorittamaan koulunsa normaalisti. Tämä työ on tehtävä jo olemassa olevilla resursseilla. Silloin se tarkoittaa, että resursseja tulisi ohjailla viisaasti ja yhteistyö koulun yhteisöllisen oppilashuollon keskuudessa olisi mahdollisimman saumatonta.

Kehittämistyön tutkimusmenetelmät olivat eettisesti läpinäkyviä. Ohjaajien haastattelut olivat anonymoituja. Terveydenhoitajan ja kuraattorin haastattelut kuvattiin opinnäytetyössä ainoas-

taan heidän ammattinimikkeidensä kautta. Kysymykset haastatteluissa olivat koulun henkilökunnan arvojen mukaisia, eivätkä kysymykset kohdistuneet vastaajien henkilökohtaisiin asioihin.

Kehittämisehdotukset ovat menneet tilaajan tietoon, kun hänelle on annettu luku- ja kommentointioikeus opinnäytetyöhön. Kehittämistyön jatkoa voi miettiä kehittämällä koululle ”aivoriihen”, jonka tehtävänä on luoda uusia kehittämisideoita tai ehdottaa otettavaksi joitain vanhoja keinoja takaisin käytäntöön. ”Aivoriihi” voisi koostua, vaikka parin kuukauden välein muuttuvasta Whatsapp-ryhmästä, jossa olisi mukana vaikkapa neljä henkilöä, joiden tehtävänä on miettiä jokin pieni muutos ehdotettavaksi koko koululle. Jokin pieni muutos, joka voisi helpottaa arkea. Ryhmässä täytyisi olla aina ainakin yksi opettaja ja ohjaaja ja riihen työskentely ei sisältäisi pakollisia tapaamiskertoja, ainoastaan ideoiden heittäilyä ja prosessointia kevyellä otteella. Mukana saisi olla koko koulun henkilökunta, siistijät ja keittiön henkilökunta mukaan lukien.

Tämän kehittämistyön merkitys tilaajalle tulee parhaimmin siinä, että pystyy näkemään ja kuulemaan asiat niin kuin henkilökunnasta ainakin tietty osa asioita kokevat. Se tieto, että henkilökunnassa on halukkuutta ottaa jopa lisävastuuta työstään tai he haluavat lisätä yhteistyötä koulun kesken on arvokasta tietoa, jota voi jatkojalostaa, vaikka tekemällä henkilökunnan kesken kyselyitä jatkossakin. Henkilökunnan hyvinvointi korreloi oppilaiden hyvinvointiin melko suorasti.

Katson, että opinnäytetyön aihe on hyvin ajankohtainen ja yhteisöllinen oppilashuolto kouluissa tarvitsee toki lisää apua uudesta palkattavasta kasvatustalon henkilökunnasta. Mutta tärkeää on myös katsoa, voiko nykyhetkessä pienilläkin muutoksilla saada ajan myötä aikaan uusia parempia käytöstapoja.

Kriittisesti ajateltuna oma ammatillinen työni tärkein tehtävä oli saada uutta ajatusta yhteisölliseen oppilashuoltoon, tehdä kipinä joka ajan kanssa voisi johtaa pieniin muutoksiin. Sen aika tulee näyttämään.

7.3 Tilaajan kommentointi kehittämistyöstä

Tilaajan edustajan mukaan, opinnäytetyössä oli monipuolisesti perehdytty oppilashuollon kenttään. Hän kuitenkin mainitsee, etteivät toimintamallit käytännössä ole yhteisöllisessä oppilashuollossa kovinkaan selkeitä. Opinnäytetyössä nostettiin tarve toiminnan selkeyttämiseksi. Tiedon kulku ja eri ammattiryhmien mukana olo, ei ole vielä selkeää. Yhteisöllisen oppilashuollon toimintatavat ja rakenteet vaatisivat selkeyttämistä.

Tilaaja piti kehittämistyön ideasta, jossa nostettaisiin koulunkäynninohjaajien roolia yhteisöllisessä oppilashuollossa. Tilaajan mukaan heitä tulisikin ottaa mukaan aktiivisemmin.

Tilaaja piti kehitysideasta ottaa pieniä muutoksia koulun arkeen ja tilaaja pohtii, että ohjaajat voisivat olla mukana jatkossa yhteisöllisen oppilashuollon palaverissa. Tilaaja pohti myös sitä, että jatkossa ohjaajilta voitaisiin tulla keräämään toiveita, miten he haluaisivat olla mukana yhteisöllisen oppilashuollon toiminnassa.

Tilaaja mainitsi myös, että opinnäytetyössä tilaaja sai tukea omalle ajattelulleen sekä tuoreita ideoita näkökulmasta, jota harvemmin on tuotu esille.

LÄHTEET

Asikainen, Martti 2020. Sisäinen viestintä voi vahvistaa tunnesidettä ja luoda hyvinvointia. Viitattu 6.1.2024. <https://esignals.fi/kategoria/viestinta-ja-markkinointi/sisainen-viestinta-voi-vahvistaa-tunnesidetta-ja-luoda-hyvinvointia/#1f879548>

Gothoni, Raili, Hyväri, Susanna, Kolkka, Marjo & Vuokila-Oikonen, Päivi 2016. Osallisuus yhteiskunnallisena haasteena-Diakonia ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan vuosikirja 2. Tampere: Juvenes Print Oy

Gradia 2024. Koulunkäynninohjaaja. Viitattu 3.2.2024. <https://www.gradia.fi/koulunkaynninohjaaja/118019>

Gunther, Kirsi, Hasanen, Kirsi, Juhila, Kirsi 2024. Johdanto: analyysi ja tulkinta. Tietoarkisto. Tampereen yliopisto. Viitattu 3.2.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/analyysi-ja-tulkinta/>

Hartikainen, Leena 2009. 7–12-vuotiaiden lasten käytöshäiriöt ja varhaisen puuttumisen merkitys. Diakonia ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 3.2.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/4831/Hartikainen_Leena.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hakalehto, Sivianna 2015. Lapsen oikeudet koulussa. Hansaprint Oy.

Hietanen, Peltola, Marke, Laitinen, Kristiina, Autio, Eva ja Palmqvist, Riia 2018. Yhteisestä työstä hyvinvointia-opiskeluhoitoryhmä perusopetuksessa. Tampere: Juvenes Print –Suomen yliopistopaino Oy

Hiltunen, Valma, Hyytiäinen, Merja, Lindroos, Sirpa, Matero, Marja 2017. Koulunkäynninohjaajan käsikirja. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Humak 2024. Opetussuunnitelmat OPS. Viitattu 4.2.2024. https://opiskelijanopas.humak.fi/?page_id=920

Hämeenlinnan kaupunki 2016. Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä. Viitattu 7.1.2024. <https://ops.hameenlinna.fi/oppilashuolto/687/?school=21>

Junttila, Niina 2022. Lasten ja nuorten yksinäisyys on lisääntynyt jo pitkään - pandemia on heikentänyt tilannetta entisestään. Turku: Turun yliopisto. Viitattu 7.1.2024. <https://www.utu.fi/fi/ajankohtaista/uutinen/lasten-ja-nuorten-yksinaisyys-on-lisaantynyt-jo-pitkaan-pandemia-on>

Kautiainen, Arto 2016. Opettajan ja koulunkäynninohjaajan välinen yhteistyö ja vuorovaikutus. Pro gradu. Turku. Kasvatustieteiden laitos: Turun Yliopisto. <https://www.utu-pub.fi/bitstream/handle/10024/130702/KautiainenArto.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Koivuhaan koulu 2023. Koivuhaan koulu, opetuksen järjestäminen pdf. Parainen. Viitattu 7.1.2024. <https://parainense10.oncloudos.com/kokous/2022218-5-14882.PDF>

Koivuhaan koulu 2023. Paraisten kaupunki. Viitattu 7.1.2024. <https://www.pargas.fi/web/koi-vuhaan-koulu>

Kolehmainen, Marjo, Lahtinen, Pauliina 2014. Nuorisotyötä koulussa. Yhteisen toimintakulttuurin kehittäminen. Kaarina: Winbase Oy.

Koppa 2021a. Laadullinen tutkimus. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 3.2.2024. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Koppa 2021b. Haastattelu. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 26.11.2023. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/haastattelut>

Koppa 2021c. Tietosuojat ja henkilötiedot. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 3.2.2024. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/tutkimusprosessi/etiikka/tietosuoja-ja-henkilotiedot>

Lehtonen, Teemu 2023. Mitä hyvinvointialueille siirtyminen tarkoittaa tietojen luovutukselle Wilmasta opiskeluhooltoon? Viitattu 3.2.2024. <https://www.wilma.fi/ajankohtaista/hyvinvointialueet-ja-tiedonsiirto-wilmasta-opiskeluhooltoon/>

Kosola, Silja 2020. Lasten ja nuorten netti – ja peliriippuvuus: pitääkö olla huolissaan? Suomen lääkärilehti. Viitattu 20.22.2023. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/565b22d1-20d7-47d7-b379-9c0eb79ac6c6/content>

Meltwater 2021.Hyvä sisäinen viestintä motivoi ja tuo tuloksia. Viitattu 3.2.2024.<https://www.meltwater.com/fi/blog/hyva-sisainen-viestinta>

Muotio, Leena 2022 a. Havainnointi aineistonkeruu menetelmänä. Viitattu 29.12.2023<https://www.muotoilu.info/index.php/tutkiva-muotoilu/menetelmat/havainnointi-aineistonkeruumenetelmana/>

Muotio, Leena b 2022. Havainnointi aineistonkeruu menetelmänä. Viitattu 29.12.2023.<https://www.muotoilu.info/index.php/tutkiva-muotoilu/menetelmat/havainnointi-aineistonkeruumenetelmana/>

Nuorisotutkimusseura Ry 2021.Mitä koulunuorisotyö on? Tutkimuskatsaus koulunuorisotyön määritelmiin ja tavoitteisiin. Viitattu 29.12.2023.<https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma75>

Nurmi, Suvielise, Rantala, Kaisa 2011.Näyn ja kuulun, lapsen etu ja osallisuus.Helsinki:LK-kirjat/Lasten keskus Oy.

Nyyssölä, Kari, Kumpulainen, Timo 2020.Perusopetuksen ja kouluverkon tulevaisuudennäkymiä. Opetushallitus.pdf. Viitattu 26.11.2023.https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Perusopetuksen_ja_kouluverkon_tulevaisuudennakymia.pdf

Ojasalo, Katri, Moilanen, Teemu, Ritalahti, Jarmo 2009.Kehittämistyön menetelmät. Porvoo: WSOY pro Oy.

Opetushallitus 2023. Opiskeluhoolto. Helsinki. Viitattu 26.11.2023.<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoolto>

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. §1287/2013.Viitattu 25.12.2023.<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287>

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki §30.12.2013/1287.Viitattu 14.12.2023<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20131287>

Pargas Parainen 2019.Koulut. Paraisten kaupunki. Viitattu 12.12.2023.<https://www.pargas.fi/fi/koulut>

Pesonen, Mirjami 2018. Psykkisen ympäristön merkitys perusopetuksen koulussa tunne-elämälleen tukea tarvitsevalle oppilaalle. Metropolia. Toimintaterapeutti YAMK. Opinnäytetyö.

Viitattu 3.2.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/159198/Pesonen_Mirjami.pdf?sequence=1

Pennanen, Katri, Saksa, Emilia 2019. Laurea. Henkilöstön kehittäminen – kulu vai investointi? Opinnäytetyö. Viitattu 3.2.2024 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/170470/Opinn%C3%A4ytety%C3%B6_Pennanen_Saksa_Toukokuu2019.pdf?sequence=2

Pennanen, Tiiamari 2022. Rehtorit: lasten psyykkinen oireilu peruskouluissa lisääntynyt. Lääkärilehti. Helsinki. Viitattu 13.11.2023. <https://www.laakarilehti.fi/terveydenhuolto/rehtorit-lasten-psykkinen-oireilu-peruskouluissa-lisaantynyt/>

Pohjola, Kirsi 2010. Nuorisotyö koulussa. Nuorisotyö osana monialaista oppilashuoltoa. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Viitattu 12.12.2023. <https://www.xamk.fi/wp-content/uploads/2016/10/Nuorisotyö-koulussa.pdf>

Raito, Petteri 2021. Mahdollisuus vaikuttaa lisää työn mielekkyyttä. Viitattu 25.1.2024. <https://tekijalehti.fi/2021/04/15/mahdollisuus-vaikuttaa-lisaa-tyon-mielekkyytta/>

Raninen, Sari, Takalo, Tuula 2007. Psykologina koulussa. Helsinki: Edita Prima Oy.

Rantala, Kati 2022. Koulukuraattorien työtaakkaa yritetään suitsia lakiuudistuksella – nyt yhdellä kuraattorilla saa olla enintään 670 oppilasta. Yle. Viitattu 3.2.2024. <https://yle.fi/a/3-12277544>

Ruuska, Eeva 2019. Miten tukea nepsylasta koulussa? Erityisvoimia. Artikkelit. Viitattu 14.12.2023. <https://erityisvoimia.fi/koulu/erityislapsen-tuki-koulussa/>

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. Teemahaastattelu. KvaliMOTV-menetelmäopetuksen tietovarasto. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 26.11.2023. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3.html

SEAMK-verkkolehti 2023. Työkaluja laadulliseen tutkimukseen. Viitattu 3.2.2024. <https://lehti.seamk.fi/yrittajyyks-ja-kasvu/tyokaluja-laadulliseen-tutkimukseen/>

Seure 2023. Koulunkäynnin ohjaajan työ peruskoulussa ja luokkamuodot. Viitattu 29.12.2023. <https://www.seure.fi/koulutukset/koulunkayntiavustajan-tyo/>

Sinervo, Timo 2015. Henkilöstöä kannustaa kehittämiseen luottamus, uusien ideoiden huolellinen käsittely ja esimiehen tuki. THL. Viitattu 25.1.2024. <https://blogi.thl.fi/henkilostoa-kannustaa-kehittamiseen-luottamus-uusien-ideoiden-huolellinen-kasittely-ja-esimiehen-tuki/>

Soo 2020. Yhteiskunta koulussa ja koulu yhteiskunnassa. Viitattu 29.12.2023. <https://www.sool.fi/opecopiskelija/artikkelit/yhteiskunta-koulussa-ja-koulu-yhteiskunnassa/>

Talala, Mira 2019. Psykkisesti oireileva oppilas. Keuruu: PS-kustannus.

THL 2023, kouluterveydenhuolto. Viitattu 29.12.2023. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto>

Toikko, Timo, Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampere yliopistopaino.

Työturvallisuuskeskus 2023. Työelämän kehittäminen. Viitattu 29.12.2023. <https://ttk.fi/tyosuojelun-yhteistoiminta/tyosuojelun-kehittaminen/>

Työpiste 28.5.2019. Työksinäisyyttä vai yhdessä tekemistä? Vahvista yhteisöllisyyttä, esimies. Viitattu 7.1.2024. <https://www.ttl.fi/tyopiste/tyoyksinaisyytta-vai-yhdessa-tekemista-vahvista-yhteisollisyytta-esimies>

Valtioneuvosto 2020. Koronakriisin sosiaalisia vaikutuksia erityisesti lapsiin ja nuoriin voidaan ennakoida ja pehmentää. Helsinki. Viitattu 16.11.2023. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/koronakriisin-sosiaalisia-vaikutuksia-erityisesti-lapsiin-ja-nuoriin-voidaan-ennakoida-ja-pehmentaa>

Valtioneuvosto 2022. 11,6 miljoonaa haettavissa yhteisöllisen opiskeluhoillon vahvistamiseen. Helsinki. Viitattu 3.2.2024. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/11-6-miljoonaa-haettavissa-yhteisollisen-opiskeluhoillon-vahvistamiseen>

Varha 2024. Koulu – ja opiskeluterveydenhuolto. Viitattu 3.2.2024. <https://www.varha.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lasten-nuorten-ja-perheiden-palvelut/koulu-ja-opiskeluterveydenhuolto>

Virrankari, Leenmann ja Kivimäki 2020. Osallisuuden kokemus ja koulukiusaaminen: Koulu-terveyskyselyn 2019 tuloksia. THL. Helsinki. Viitattu 18.12.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140804/URN_ISBN_978-952-343-599-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Wallin, Aila 2011. Sosiaalityö koulussa, avaimia hyvinvointiin. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Yle 7.9.2023. Poliisi selvittää Paraisten yläkoulussa ja lukiossa tehtyjä uhkauksia. Viitattu 29.12.2023. <https://yle.fi/a/74-20049100>

Väestöliitto 2024. Arvostava kohtaaminen. Viitattu 3.2.2024. <https://www.vaestoliitto.fi/ammattilaiset/lasten-kehotunnekasvatus/ymparisto/arvostava-kohtaaminen/>

Yle 2023, Opintie kaikkien ulottuville-peruskoulu. Viitattu 24.1.2024. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2012/07/30/opintie-kaikkien-ulottuville-peruskoulu>

HAASTATTELUT

Koivuhaan koulun koulunkäynnin ohjaajat 2023. Parainen. marraskuu 2023.

Haastattelija: Mari Virta-Lupala

Koivuhaan koulun koulukuraattori 2023. Parainen 15.11.2023.

Haastattelija: Mari Virta-Lupala

Koivuhaan koulun kouluterveydenhoitaja 2023. Parainen 20.12.2023.

Haastattelija: Mari Virta-Lupala

LIITTEET

Koivuhaan alakoulun koulukuraattorin haastattelu

Koivuhaan koulun koulunkäynnin ohjaajien haastattelukysymykset

Koivuhaan koulun kouluterveydenhoitajan haastattelu

Koulukuraattorin haastattelukysymykset:

1. Kertoisitko työstäsi koulukuraattorina?
2. Oletko nyt enemmän huolissasi lapsista, kuin vaikka viisi vuotta sitten?
3. Tarvittaisiinko yhteisölliseen oppilashuoltoon jotain enemmän ja jos tarvitaan, niin mitä?
4. Mitä muuttaisit yhteisöllisessä oppilashuollossa Koivuhaassa?
5. Voisiko koulunkäynnin ohjaajat olla vahvemmin mukana koulu-kohtaisessa yhteisöllisessä oppilashuollossa?

KYSELYKAAVAKE KOIVUHAAN ALA-KOULUN KOULUNKÄYNNIN OHJAAJILLE AIHEENA YHTEISÖLLINEN OPILASHUOLTO.

Ohjeet: valitse vaihtoehdoista rastittamalla yksi vaihtoehto. Voit lisätä myös ajatuksiasi kysymyksestä (kirjoita tähän:), jos haluat vielä lisätä jotain.

Kyselykaavakkeen taakse voit kirjoittaa vapaasti, mitä haluaisit vielä kertoa yhteisöllisestä oppilashuollosta! Miten koet roolisi ohjaajana oppilashuollon jäsenenä. Kiitän vastauksista <3

1. Oletko huolestunut joistakin oppilaista koulussa?

- A.En yhtään huolestunut.
- B.Olen huolestunut.
- C.Erittäin paljon huolestunut.

Kirjoita tähän:

2. Tunnetko, että koulun sisäinen informointi mm. erilaisista ikävistä tapahtumista kuten kiusaamistilanteista tavoittaa sinut tai muut ohjaajat? Onko sinulla tunne siitä, että informointi toimii joustavasti ja nopeasti?

- A) Kyllä, saan nopeasti tietooni koulussa tapahtuvista asioista.
- B) En osaa sanoa.
- C) Tunnen jääväni tiedonsaannin ulkopuolelle.

Kirjoita tähän:

3. Oletko sitä mieltä, että koulunkäynnin ohjaajat voisivat olla vahvemmin mukana yhteisöllisen oppilashuollon toiminnassa (jopa oppilashuoltoryhmässä), vaikka se mahdollisesti voisi lisätä ohjaajan työhösi lisää vastuuta ja tekemistä?

- A) En koe tarvetta vahvempaan osallistumiseen.
- B) Kyllä, voisin osallistua vahvemmin.

Kirjoita tähän:

4. Pitäisikö koulun sisällä vahvistaa kahden ammattiryhmän yhteistyötä opettajien/ohjaajien, jotta yhteisöllinen oppilashuolto voisi tehostua?

- A) Ei tarvitse, yhteistyö toimii jo nyt.
- B) Kyllä, yhteistyötä olisi hyvä lisätä.

Kirjoita tähän:

5. Koetko, että sinulla voisi olla ideoita yhteisöllisen oppilashuollon tehostamiseen?

- A) Ei, minulla ei ole mitään ideaa.
- B) Kyllä, minulla olisi ideoita ja haluaisin kertoa niistä muillekin.

Kirjoita tähän:

6. Koetko, että pystyt omassa työssäsi vaikuttamaan lasten/nuorten hyvinvointiin koulussa?

- A) Kyllä pystyn vaikuttamaan.
- B) En valitettavasti pysty vaikuttamaan.

Kirjoita tähän:

7.Koetko, että tarvitsisit enemmän tietoa ja koulutusta työhösi, jotta pystyisit paremmin edistämään yhteisöllistä oppilashuoltoa eli lasten hyvinvointia koulussa? Esimerkkinä vaikkapa neuropsykiatriset häiriöt tai käytöshäiriöt.

A) Kyllä, ottaisin mielelläni vastaan koulutusta ja tietoa.

B) En koe tarvitsevani lisää koulutusta.

Kirjoita tähän:

8.Koetko saavasi arvostusta oppilailta, niin että pystyt vaikuttamaan heihin kasvatuksellisesti?

A) Kyllä, oppilaat arvostavat työtäni.

B) En koe saavani arvostusta.

Kirjoita tähän:

Kouluterveydenhoitajan haastattelu:

1. Kuinka haastateltava näkee roolinsa oppilaiden hyvinvoinnin tukemisessa kouluyhteisössä?
2. Kuinka tiiviisti työskentelette muiden oppilashuollon ammattilaisten kanssa koulussa?
3. Miten edistät ennaltaehkäisevää työtä oppilaiden hyvinvoinnin tukemiseksi?
4. Mitkä ovat suurimmat haasteet työssäsi?
5. Millaisia resursseja ja tukea tarvittaisiin työssäsi oppilashuollon parantamiseksi?